

**FILOZOFICKÁ FAKULTA UNIVERZITY PALACKÉHO
V OLOMOUCI**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

RUSKÉ VĚZENÍ OČIMA ŽENY
RUSSIAN PRISON THROUGH THE EYES OF A WOMAN

MARIE ULIČNÁ

KATEDRA SLAVISTIKY

VEDOUCÍ PRÁCE: Mgr. Olga Čadajeva, Ph.D.
STUDIJNÍ PROGRAM: RUSKÁ FILOLOGIE SE SPECIALIZACÍ NA
PŘEKLADATELSTVÍ A HOSPODÁŘSKOU PRAXI

2024

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně a uvedla všechny použité prameny.

V Olomouci, dne 06.05.2024

---

podpis

Ráda bych poděkovala vedoucí své bakalářské práce Mgr. Olze Čadajevě, Ph.D. za cenné rady, ochotu, trpělivost a čas, které mi během psaní práce poskytla. Zároveň bych chtěla moc poděkovat své rodině, přátelům a snoubenci za jejich podporu po celou dobu studia.

Obsah

ÚVOD	2
1. RUSKÝ VĚZEŇSKÝ SYSTÉM – HISTORIE OD MINULOSTI PO SOUČASNOST	4
1.1. Počátky ruského vězeňství	4
1.2. Carské Rusko.....	6
1.3. Vznik gulagů	7
1.4. Vězeňství a situace v Rusku od roku 1952 po současnost	9
2. RUSKÝ VĚZEŇSKÝ SYSTÉM: ŽENY	12
2.1. Ruský vězeňský systém v číslech.....	12
2.2. Organizace vězeňského systému	12
2.3. Ženské věznice	15
2.4. Instituce vězeňského systému	17
3. NARATIVY K ANALÝZE	21
3.1. Riot Days - Dva roky v ruském vězení - Maria Aljochina.....	21
3.2. Deník vězeňkyně	22
3.3. Kdo šťastně sedí na Rusi – jaká je realita ruských věznic? (rus. <i>Кому на Руси сидеть хорошо? Как устроены тюрьмы в современной России?</i>).....	22
4. POROVNÁVÁNÍ LITERÁRNÍCH CĚL S OHLEDEM NA POPISOVANÉ PODMÍNKY VE VĚZENÍ	24
4.1. Lidská důstojnost a šikana	24
4.2. Převozy k soudu a soudní jednání	25
4.3. Životní podmínky	28
4.4. Hygiena.....	29
4.5. Stravování.....	30
4.6. Zdravotní péče	30
5. SPECIFIKA ŽENSKÉHO VĚZENÍ.....	32
5.1. Využití volného času a péče.....	32
5.2. Mateřství.....	33
5.3. Sociální aspekt – komunikace mezi vězenkyněmi	34
ZÁVĚR.....	36
PEŽIOME	38
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	44
PŘÍLOHY	48

ÚVOD

Rusko se proslavilo jako jeden ze států s nejpropracovanějším a nejstriktnějším vězeňským systémem. Historie ruského vězeňství podle doložených pramenů sahá až daleko do minulosti, doložená je už od středověku.¹ Fenomén ruského vězeňství jako obávaného korporátu ale přetrvává dosud. I v dnešní době se dočítáme o velikém počtu vězňených osob v Ruské federaci i o vysokém čísle úmrtí osob za mřížemi. Situace se bolestně dotýká i vězňených žen. K propracovanému systému, jak jej známe dnes, vedla dlouhá cesta napříč dějinami, ruské vězeňství postupně procházelo mnoha změnami. Významný rozmach vězeňství můžeme zaznamenat v období založení Sovětského svazu, kdy začaly hromadně vznikat gulagy s množstvím vězňů a vězeňkyň na nucených pracích.

V bakalářské práci se tématem životních podmínek vězňů budeme blíže zabývat, zaměříme se ale zvláště na situaci vězňených žen. Nejprve se budeme věnovat celkovému obrazu ruského vězeňství. Popíšeme historii a vznik věznic, zaměříme se na ruské gulagy v 20. století a přiblížíme současný stav věznic včetně konkrétních lidských příběhů.

Naším cílem je co nejpřesněji zachytit a předat komplexní pohled na ruský vězeňský systém se zaměřením na vězňené ženy dle dostupných zdrojů. Obtíže a extrémní podmínky, které jsou v rozporu s lidskostí a lidskými právy, chceme konkrétně demonstrovat na příkladu autorky knihy *Riot Days – dva roky vězení Marii Aljochiny*. Maria byla odsouzena za předvolební výtržnosti, které byly považovány za protirežimní. Nejprve strávila půl roku ve vazbě, poté byla odsouzena ke dvouletému nepodmíněnému trestu. O celém procesu, pobytu v Berezinkách na Urale, prožívané bezmoci a snaze bojovat za lidská práva v pozici vězeňkyně, napsala knihu. Stala se symbolem boje proti ruskému vězeňskému systému a zasloužila se o zlepšení životních podmínek vězňů. Jako další příklad bude uveden **Deník vězeňkyně** (rus. *Дневник арестантки*), kde je popsán život a zkušenosti ženy, která byla uvězněna a následně odsouzena podle ruského trestního práva. Autorka sdílí své osobní prožitky, myšlenky a pocity, které zažívá v prostředí věznice. Tímto způsobem otevírá pohled do reality ruských věznic. Poslední dílo, na kterém budeme demonstrovat podmínky v ruských věznicích a celách **SIZO – Cely předběžného zadržení** (rus. *Следственный изолятор – СИЗО*) – neboli sledovací izolátory, je od novinářky a ochránkyně lidských práv Evy Merkačevy – **Kdo šťastně sedí na Rusi – jaká je realita ruských věznic**² (rus. *Кому на Руси сидеть хорошо? Как*

---

¹ ВЛАДИМИРОВА, Л.С. История пенитенциарной системы России. In: *Библиофонд электронная библиотека студента* [online]. 2012 [cit. 2024-04-27]. Dostupné z: <https://1url.cz/t1Lnj>

² V názvu knihy se objevuje aluze básně Nekrasova - Кому на Руси жить хорошо

устроены тюрьмы в современной России.). Toto dílo je jakýmsi průzkumem systému vězeňství, podmínek ve věznicích, zkušeností vězňů a otázek týkajících se lidských práv v ruském soudním systému. Autorka navštěvuje uvězněné osoby a dozvídá se od nich jejich osobní zkušenosti, které předává veřejnosti.

V bakalářské práci se zaměříme na aspekty jako jsou lidská důstojnost, životní podmínky, hygiena, stravování, zdravotní péče a specifika ženského vězení. Prozkoumáme, jak ženy vnímají tyto, jaký mají vliv na jejich život za mřížemi. Dále budeme analyzovat, jak jsou v jednotlivých dílech vnímány tyto aspekty.

1. RUSKÝ VĚZEŇSKÝ SYSTÉM – HISTORIE OD MINULOSTI PO SOUČASNOST

Historie ruského vězeňství sahá až do středověku. V ruském vězeňském systému se jedná o propracovanou a složitou dynamiku mezi mocí, trestem a společenskými normami.³ V průběhu staletí prošlo ruské vězeňství mnoha transformacemi – od prvních forem věznic a nucené práce až po vznik **gulagů** (rus. *Гулаг*) a moderní vězeňský systém. GULAG – tato zkratka se nepravdělně objevuje od roku 1930⁴. Důležité změny ve struktuře věznic a trestní politice můžeme zaznamenat v době carského Ruska. Proměna nastala v období nastolení Sovětského svazu, kdy začaly vznikat **gulagy**. Systém se vyvíjel nadále a jeho zmírnění nastalo po rozpadu SSSR v roce 1991. Životní podmínky vězňů v dnešním Rusku ale stále nejsou dostatečně vhodné.

1.1. Počátky ruského vězeňství

Historie vězeňského systému je doložitelná od středověku. V 11. – 12. století platil komplex zákonů, který se nazýval **Ruská pravda** (rus. *Русская Правда*)⁵. Podle tohoto zákona byly na základě zvyklostí a zavedených postupů ukládány tresty za přestupky a trestné činy týkající se násilí, majetku a sociálních vztahů. Zajímavostí je, že tento komplex zákonů téměř neznal tresti smrti. "Prvním překvapením, které zažijeme při čtení Ruské pravdy je zjištění, že téměř nezná trest smrti. Pro 11. století bychom očekávali, že nebude méně kruté než pozdější vrcholný středověk, který v podstatě znal jen bití knutou, zmrzačení (trhání nozder, useknutí ruky, vypalování znamení apod.) a smrt. Avšak Ruská pravda v zásadě nezná nejen trest smrti, ale jen výjimečně kodifikuje tělesné tresty vůbec."⁶ V roce 1497 vznikl jiný zákon zavedený Ivanem III. nazvaný **Suděbnik** (rus. *Судебник*)⁷. „Tato sbírka se stala základem nového právního kodexu o 68 článcích, jenž zavedl jednotný soudní a správní pořádek pro celé území státu“⁸ V zákoníku byly stanoveny tresty včetně trestu smrti například za krádež, loupež, podvod, vraždu, vzpouru atd. Panovníkovi daný legislativní dokument pomohl udržovat

---

³ ВЛАДИМИРОВА, Л.С. История пенитенциарной системы России. In: *Библиофонд электронная библиотека студента* [online]. 2012 [cit. 2024-03-27]. Dostupné z: <https://1url.cz/t1Lnj>

⁴ История ГУЛАГа. In: *GULAG ONLINE* [online]. ©2013—2024 [cit. 2024-04-24]. Dostupné z: <https://1url.cz/S1LnH>

⁵ Русская правда. XI-XIII века. In: *Музей истории российских реформ имени П. А. Столыпина* [online]. 2013 [cit. 2024-04-24]. Dostupné z: <https://1url.cz/e1Ln4>

⁶ MILAN, ŠVANKMAJER. In: *Dějiny Ruska*. 3. dopl. vyd. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 1999, s. 16. ISBN 80-7106-183-2.

⁷ Судебник 1497 года. In: [Http://museumreforms.ru/node/13625](http://museumreforms.ru/node/13625) [online]. 2013 [cit. 2024-04-24]. Dostupné z: <https://1url.cz/o1LnD>

⁸ ПИСКОВА́, Dana. In: *Velké Ruské dějiny. I*. Praha: Nakladatelství Epoque, 2023, s. 533. ISBN 978-80-278-0060-5.

pořádek v zemi a držet kontrolu nad obyvatelstvem ve vlastních rukou. Byl důležitým krokem v postupné centralizaci moci a v utváření ruského státu jako celku, v nastolení pevného zákonodárného systému a odstranění feudální fragmentace. V popsaném období se v Rusku začínají objevovat věznice. V roce 1550 panovník Ivan IV. vydal novou a rozšířenou verzi zákona **Suděbník** (rus. *Судебник 1550 года*)⁹, který revidoval některé části minulého zákoníku. „Vydání **Suděbníku** vneslo pořádek do legislativy a omezovalo vliv bojarsko – knížecí aristokracie na místní správu“¹⁰ Dalším významným dokumentem byla **Sbírka zákonů** (rus. *Соборное уложение законов*)¹¹ vydaná v roce 1649 panovníkem Alexejem Michailovičem. Do sbírky byly včleněny všechny předchozí vydané zákony a legislativní dokumenty. Jednalo se o komplexní zákoník věnující se převážně trestnímu právu. V dané době se právo lišilo dle sociálního postavení. Příslušníci šlechty a církve měli výsadní privilegia, dostávali nižší tresty. Zákonem ustanovením získaly soudy nové pravomoci. Nejběžnější tresty byly smrt, tělesné tresty, výkon testu ve věznici a (jako nový druh trestu) vyhnanství. Protože se zákon v některých částech vyjadřoval neurčitě nebo nepřesně.

Kláštery jako nástroj politické moci

V historii Ruska můžeme pozorovat, že šlechta a panovnická rodina často využívaly kláštery jako prostředek k odstranění nepohodlných členů společnosti (zejména v případě žen). Tato praxe byla často používána ke konsolidaci moci a eliminaci potenciálních hrozeb pro vládu. To dokazuje případ **vladařky Žofie Alexejevny**, která se na konci 17. století chopila násilně moci. Když pak byla sesazena a pokusila se o nový převrat vůči bratrovi caru Petru I., byla odsouzena k životu jako řádová sestra Zuzana. Petr I. již nechtěl, aby zůstávala veřejně vystupující politickou hrozbou, bylo pro něj důležité, aby ji udržel mimo dosah politického vlivu. Poslání do kláštera bylo efektivním způsobem, jak odstranit její přítomnost z politické scény a zároveň jí znemožnit zapojit se do dalších spiknutí.¹² Tato praxe posílání nepohodlných členů šlechty a panovnické rodiny do klášterů byla běžná i v jiných obdobích ruských dějin.

Ženy byly často do klášterů posílány pod záminkou náboženské oddanosti nebo pokání, zatímco ve skutečnosti šlo o snahu omezit jejich politický vliv či potenciální hrozbu pro vládu.

---

⁹ РУМЯНЦЕВ, Вячеслав. Судебник 1550 года. In: *Хронос* [online]. 2000 [cit. 2024-01-08]. Dostupné z: <https://1url.cz/u1Lnv>

¹⁰ ПИСКОВА́, Dana. In: *Velké Ruské dějiny. I.* Praha: Nakladatelství Epoque, 2023, s. 635. ISBN 978-80-278-0060-5.

¹¹ Соборное Уложение 1649 г. In: *Музей истории российских реформ имени П. А. Столыпина* [online]. 2013 [cit. 2024-02-19]. Dostupné z: <https://1url.cz/t1LnX>

¹² Родилась царевна Софья Алексеевна Романова. In: *Президентская библиотека* [online]. ©2024 [cit. 2024-01-05]. Dostupné z: <https://1url.cz/H1Ln5>

Dalším názorným příkladem je **Marie Skopinová-Šujská, která byla během vlády Ivana IV. Hrozného manželkou knížete Andreje Šujského**. Když jejího manžela obvinili z velezrady, ji samotnou poslali do kláštera. Manželky šlechticů se často stávaly oběťmi politických represí. Odstranění z politické scény do ústraní bylo cestou, jak potlačit jejich politický vliv.

1.2. Carské Rusko

V **17. – 18. století** nastává v Rusku období **Carského absolutismu**. Car Petr I. systematizuje zákonem **Vojenský artikul** (rus. *Артикул воинский*)¹³ vydaným v roce 1715 trestněprávní normy Ruska a stanovuje konkrétní tresty a jejich výkon. Nejedná se ale o komplexní právní struktury, zákoník slouží spíše k organizaci vězeňství a distribuci vězňů na nucené práce (jako levná pracovní síla) pro stavbu hradeb, pevností opevnění. Od poloviny 18. století nazýváme vládu ruských panovníků osvícenským absolutismem. Panovnice **Kateřina II. Veliká** se rozhodla reformovat systém, změny se měly dotýkat také vězeňství. V ustálených společenských normách se změny často setkávají s odporem a problémy při jejich realizaci. Přesto můžeme zaznamenat kroky ke zlepšení podmínek v ruských věznicích. Novými požadavky bylo rozdělení vězňů dle pohlaví do cel v menším počtu. Reformy carevny ale často nebylo možné plně realizovat, protože pro ně nebyly v zemi vhodné předpoklady. Zvláště ženy byly ve věznicích zneužívány. Inovace se daří o trochu více aplikovat až za vlády **cara Alexandra I.** Během jeho vládního období vzniká **Společnost spravující věznice** (rus. *Общество попечительское о тюрьмах*)¹⁴.

V době **cara Alexandra II.** byl v roce 1864 přijat **Zákon o trestání** (rus. *Устав о наказаниях*)¹⁵. V roce 1879 vzniká **Hlavní vězeňská správa** (rus. *Главное тюремное управление*)¹⁶. V daném období nemá nikde v zahraničí obdoby, protože součástí je i Vězeňská inspekce. Její povinností je dohlížet na vývoj legislativy i věznic samotných, dbát na stav budov, kontrolovat kapacitu cel a rozmístění vězňů, usilovat o zlepšení lokálních věznic např. zajištěním stravy a oděvů pro vězně, dodržování řádu apod. V popisovaném období nastávají lepší časy i pro **ženské trestankyně**. Rekonstruují se a přestavují věznice, nově vznikají zvláštní oddělení pro ženy a pro mladistvé. Stále je ale problémem přeplněnost ruských vězení,

---

¹³ Артикул воинский 1715 г. In: *Музей истории российских реформ имени П. А. Столыпина* [online]. 2013 [cit. 2024-03-08]. Dostupné z: <https://1url.cz/X1LnP>

¹⁴ КЕРЗУМ, А. П. Попечительное о тюрьмах общество. In: *Большая российская энциклопедия 2004–2017* [online]. ©2004-2017 [cit. 2024-01-12]. Dostupné z: <https://1url.cz/P1Lnc>

¹⁵ Уложение о наказаниях уголовных и исправительных 1845 г. In: *Музей истории российских реформ имени П. А. Столыпина* [online]. 2013 [cit. 2024-02-23]. Dostupné z: <https://1url.cz/W1Ln6>

¹⁶ Главное тюремное управление при Министерстве юстиции. 1879–1917. In: *Путеводители по российским архивам* [online]. ©2024-01-13]. Dostupné z: <https://1url.cz/C1Lnx>

infekční choroby a nedostatečnost lékařské péče, špatné zacházení, nekvalitní strava v nedostatečném množství. Morální a mravní funkci plní církve, která má na vězně pozitivní vliv. Úkolem kněží je navštěvovat vězně, vzdělávat je a mravně na ně působit. S rokem 1915 začínají platit **Obecné vězeňské instrukce** (rus. *Общая тюремная инструкция*)¹⁷, jejichž cílem je odstranit různorodost podmínek v lokálních věznicích a nesoulad v přísnosti pravidel. Věznice tak dostávají humánnější podobu. Instrukce se dotýkají všech oblastí vězeňského života a jedná se o poslední předrevoluční ruský vězeňský právní předpis.

1.3. Vznik gulagů

Po pádu carského režimu a nástupu sovětského režimu v roce 1917 došlo k významným změnám v ruském vězeňství. Prozatímní vládou byla po Únorové revoluci v roce 1917 sestavena nová koncepce výkonu trestu. Hlavním cílem měla být převýchova jednotlivce. Můžeme zaznamenat snahu usilovat o vězeňský systém založený na demokracii a humanismu. Konkrétními kroky bylo vyhlášení amnestie a propouštění trestanců.¹⁸ Na druhou stranu nově vznikají gulagy – pracovní tábory určené k převýchově a pokárání vězňů. Podmínky zde nedůstojné, nelidské a často vedou až ke smrti trestaných.

Po říjnové revoluci *Hlavní správa věznic* získala nové jméno – **Kárný oddíl Národního komisariátu spravedlnosti** (rus. *Карательный отдел Народного комиссариата юстиции*)¹⁹ a přijímala nová nařízení. První z nich se týkalo organizace prací trestanců. Vězni byli rozčleňováni do pracovních skupin a využíváni na nucené práce. V roce 1928 nastává zpřísnění řádu a podmínek výkonu trestu. Od roku 1933 platí nový Nápravný pracovní kodex Ruské sovětské federativní socialistické republiky, ve kterém je vyhlášena ochrana proletariátu a sovětského režimu a boj proti třídním nepřítelům. Vězni mají být převychováni zapojením do socialistických prací. Další nápravný pracovní kodex byl vydán v roce 1970 a byl účinný až do roku 1997. Sovětský režim danými kodexy zavádí nový přístup k trestu a rehabilitaci vězňů. Na základě přijatých zákonů vytváří rozsáhlou a propracovanou síť pracovních táborů, známých jako **gulagy** (rus. *Гулаг*). Vzniká **Hlavní správa táborů** (rus. *Главное управление лагерей*)²⁰, podřízená Lidovému komisariátu vnitra SSSR, která přebírá správu prakticky všech

---

¹⁷ Главное тюремное управление при Министерстве юстиции. 1879–1917. In: *Путеводители по российским архивам* [online]. ©2004-2023 [cit. 2024-01-13]. Dostupné z: <https://1url.cz/C1Lnx>

¹⁸ Актуальные задачи преобразования уголовно-исполнительной системы на современном этапе. In: *Allbest.ru* [online]. 2013 [cit. 2024-03-16]. Dostupné z: <https://1url.cz/h1Lnm>

¹⁹ Министерство Юстиции РСФСР (МИНЮСТ РСФСР). 1917–1963. In: *Путеводители по российским архивам* [online]. ©2004–2023 [cit. 2024-04-24]. Dostupné z: <https://1url.cz/m1Lny>

²⁰ Начало формирования сети исправительно- трудовых лагерей ОГПУ СССР. In: *Президентская библиотека* [online]. ©2024 [cit. 2024-02-01]. Dostupné z: <https://1url.cz/F1Ln7>

sovětských vězeňských zařízení. Zkratka názvu tohoto správního orgánu se později ujala jako všeobecné označení sovětských věznic a táborů (sovětského vězeňského systému)²¹. Tyto tábory sloužily jako místo výkonu trestu pro politické vězně, kriminálníky a další osoby, které byly považovány za nepohodlné pro režim.

Ženská oddělení a ženské gulagy

Do pracovních táborů byly umisťovány i ženy. (O podmínkách uvnitř proto můžeme čerpat i z jejich vzpomínek.) Přestože neznáme přesné údaje, číslo označující počet vězněných žen bylo oproti mužům nižší. Na poměrové zastoupení žen v gulazích mělo vliv více faktorů, promítala se do toho politická situace a aktuální dění ve státě. Například během druhé světové války velká část mužů musela narukovat do armády, v gulazích jich proto nebylo tolik. V některých obdobích je větší tendence trestané muže posílat do gulagů a ženy naopak do jiných nápravných zařízení s mnohdy lehčím režimem²². Pokud ale ženy pobývali v gulazích s muži, byla ženská a mužská oddělení striktně oddělena. Vznikaly tak dva rozdílné světy, které se od sebe lišily. Přesto se však vězni snažili tuto bariéru překročit a přiblížit se k sobě navzájem. Jeden ze způsobů, jak navázat a udržet kontakt a jak se podporovat navzájem bylo například předávání si předmětů pod rouškou noci. Společná setkání se obvykle omezovala na pracovní aktivity, jako například kácení stromů, kde byly ženy a muži nuceni spolupracovat.

Nejnámějším čistě ženským gulagem byl **Akmolinský tábor žen zrádců vlasti – zkratka: ALŽIR** (rus. *Акмолинский лагерь жён изменников Родины - А. Л. Ж. И. Р*)²³. ALŽIR představuje jednu z mnoha temných kapitol v historii Sovětského svazu. Byl založen díky příkazu NKVD²⁴ – **Lidový komisariát vnitřních záležitostí** (рус. *Народный комиссариат внутренних дел СССР*), ze dne 3. prosince 1937 v blízkosti vsi Malinovka v Karagandské oblasti dnešního Kazachstánu. Tábor byl místem uskutečňování represivních akcí proti ženám, které dostaly označení „nepřátelé Sovětského režimu“ nebo „nepřátelé lidu“.²⁵ Mezi internovanými ženami byly často manželky politických vězňů, spisovatelky, umělkyně a další osobnosti, jejichž rodinné vazby je automaticky zařadily do kategorie podezřelých.

---

²¹История ГУЛАГа. In: *GULAG ONLINE* [online]. ©2013—2024 [cit. 2024-01-26]. Dostupné z: <https://1url.cz/S1Lnh>

²²ЭППЛБАУМ, Энно. In: *ГУЛАГ*. 1-ое изд. Москва: Corpus, 2023, с. 320. ISBN 978-5-17-085229-1.

²³История лагеря «АЛЖИР». In: *Museum-alzhir* [online]. 2021 [cit. 2024-01-05]. Dostupné z: <https://1url.cz/w1L6Q>

²⁴ История создания. In: *Федеральная служба безопасности Российской Безопасности* [online]. ©1994-2024 [cit. 2024-02-12]. Dostupné z: <https://1url.cz/G1L61>

²⁵История лагеря «АЛЖИР». In: *Museum-alzhir* [online]. 2021 [cit. 2024-01-05]. Dostupné z: <https://1url.cz/w1L6Q>

V táboře byly odříznuty od dosavadního života – byly zbaveny svých jmen, národností a občanských práv. Žily pod přísným dohledem, podléhaly kontrolám a žily ve strachu. Podmínky v táboře byly velmi tvrdé a fyzicky i psychicky náročné. Ženy musely pracovat dlouhé hodiny na polích, ve fabrikách a v dalších výrobních zařízeních. (Nejčastěji pracovaly v odvětvích zemědělství, textilní a umělecké tvorby.) Pro tvrdost podmínek s důrazem na kázeň a výkon se tábor stal jedním z nejproduktivnějších v rámci systému pracovních táborů v Sovětském svazu. Vysoká produktivita ale stála lidské životy a zdraví vězeňkyň, v táboře v důsledku těžkých pracovních podmínek, nedostatku potravy a zdravotní péče umíralo mnoho žen. Vězeňkyně denně čelily nedostatku základních životních potřeb – potrava byla nedostatečná a často nevyvážená, což vedlo k chronickému nedostatku živin a špatnému zdravotnímu stavu. I přes to, že byly podmínky v táboře velmi obtížné, ženy se snažily o vzájemnou podporu, zachování lidskosti a síly. Tábor fungoval na základě velmi propracovaného systému. Stál především na práci vězeňkyň. Ženy pracovaly na polích a zahradách, kde pěstovaly zeleninu a ovoce určené k prodeji. Vedle toho měl tábor vlastní chov zvířat, jako byly krávy a slepice. V táboře se ženy také věnovaly řemeslu a vytvářely například vyšivané a šité výrobky, které se prodávaly ve vzdálených městech. Tímto způsobem se podařilo zajistit určitou míru finanční nezávislosti a zlepšit podmínky v táboře.²⁶

1.4. Vězeňství a situace v Rusku od roku 1952 po současnost

Po Stalinově smrti se vězeňství v Rusku proměnilo. Pracovní tábory ale nezanikly úplně. Změnily se v kolonie s režimy s rozdílně tvrdými podmínkami a požadavky. Vězni do nich byli rozdělováni podle závažnosti zločinu na základě soudem uděleného trestu. I období vlády **Chruščova**, které bylo považováno za „tání“ (zmírnění podmínek), byli lidé i za drobnější prohřešky pronásledováni tajnou policií a následně umísťováni do gulagů.

V roce 1966 Nikitu Chruščova nahradil **Leonid Brežněv**. S nástupem Brežněva do čela se začaly měnit politické směry. Brežněv se snažil revidovat pověst Stalina, avšak během jeho vlády se opět začal zvyšovat počet politických zatčení a opakovaných zatýkání, což evokovalo praktiky, které byly známé z dob Stalinovy éry.²⁷ V období, kdy byl u moci, začalo **KGB – organizace tajné policie** (rus. *Комитет государственной безопасности СССР*) stíhat občany i za náboženskou, literární nebo politickou opozici vůči Sovětskému svazu. Příslušníci

---

²⁶ История лагеря «АЛЖИР». In: *Museum-alzhir* [online]. 2021 [cit. 2024-01-05]. Dostupné z: <https://1url.cz/w1L6Q>

²⁷ APPLEBAUM, Anne. Gulag : historie. Vydání první. Praha - Plzeň : Dobrovský - BETA a Ševčík, 2004. s 451-471.

nové generace politických vězňů byli označováni jako **disidenti**.²⁸ V březnu 1985 převzal vedení Sovětského svazu **Michail Gorbačov**, který zahájil řadu reforem směřujících k otevřenější politice a ekonomické restrukturalizaci (perestrojka). Jedním z jeho počátečních opatření bylo udělení amnestie politickým vězňům a zrušení pracovních táborů.²⁹ V listopadu 1991 ruský parlament schválil **Deklaraci práv a svobod jednotlivce** (rus. *Декларация прав и свобод человека*)³⁰ která posilovala občanské svobody a zaručovala právo na svobodné vyjádření názoru a náboženské vyznání. Gorbačovova politika glasnosti odhalila hrůzy minulosti a zpochybnila legitimitu sovětské vlády.³¹ Zánik Sovětského svazu nastal 24. prosince 1991 a Gorbačov odstoupil z funkce prezidenta. Svaz sovětských socialistických republik zanikl spolu s KGB, který byl reorganizován na **FSB – federální bezpečnostní službu** (rus. *Федеральная служба безопасности Российской Федерации*).³²

Po rozpadu Sovětského svazu v roce 1991 došlo ve vězeňském systému v Rusku k reformám. Podmínky pro vězněné se zlepšily, věznice se staly více humánní a začalo se dbát na dodržování lidských práv. Přesto vše se i v dnešní době ozývají hlasy volající po změně. I přes zmírnění podmínek situace není ideální a stále existují výzvy k změně systému ve věznicích a také k resocializace vězňů.³³ Pokud chceme ale chápat stav věznic v současném Rusku musíme se podívat do minulosti. Na celou problematiku není možné nazírat bez historického kontextu, protože stav věznic a vnitřní podmínky odráží sociální a genderové normy i politickou situaci ve státě.

Důvody zatýkání byly v minulosti různé, s postupem času se ale čím dál častěji objevovalo věznění z politických důvodů. Do věznic a pracovních táborů byly umisťovány političky a disidentky za politickou aktivitu a za své protirežimní názory. Situace se proměnila po úmrtí Stalina a následně po pádu Sovětského svazu. Přesto se ale v průběhu prvního desetiletí 21. století se stal ruský systém ženských věznic předmětem kritické reflexe v kontextu současných sociokulturních a právních výzev.

Navzdory aktivitám směřujícím k reformám v rámci trestního systému a snahám

---

²⁸ MACH, Vladimír. Disident. In: *Totalita.cz* [online]. ©1999 - 2024 [cit. 2024-02-06]. Dostupné z: <https://1url.cz/71L6w>

²⁹ BUTLER, Rupert. Nástroje stalinského teroru: ČEKA, OGPU, NKVD, KGB. In: *Nástroje stalinského teroru: ČEKA, OGPU, NKVD, KGB*. 1. Svojtka & Co, 2010, s. 179. ISBN 978-80-7352-602-3.

³⁰ Декларация прав и свобод человека. In: *КонсультантПлюс* [online]. ©1997-2024 [cit. 2024-05-05]. Dostupné z: <https://1url.cz/U1L6H>

³¹ APPLEBAUM, Anne. Gulag: historie. In: *Gulag: historie*. 1. Beta-Dobrovský, Ševčík (Plzeň), 2004, s. 475-479. ISBN 80-7291-116-3.

³² История создания. In: *Федеральная служба безопасности Российской Федерации* [online]. ©1994-2024 [cit. 2024-02-12]. Dostupné z: <https://1url.cz/G1L61>

³³ ВЛАДИМИРОВА, Л.С. История пенитенциарной системы России. In: *Библиофонд электронная библиотека студента* [online]. 2012 [cit. 2024-01-21]. Dostupné z: <https://1url.cz/t1Lnj>

o resocializaci, náročné podmínky, ve kterých vězeňkyně žijí, zůstávají nadále nepřijatelné a nehumánní. Vězeňkyně v ruských věznicích kromě nevhodných fyzických a materiálních podmínek čelí výzvám v oblasti psychického zdraví a jsou vystaveny vysokým úrovním stresu a traumatu. Mají velmi omezený přístup k vzdělávacím a rehabilitačním programům, což výrazně ztěžuje následný proces resocializace. Přes snahy o dosažení vhodných podmínek na místech výkonu trestu zůstávají věznice pro vězeňkyně místem, kde je stálým problémem znásilňování, přeplněnost, nedostatečné hygienické podmínky a omezený přístup k adekvátní zdravotní péči. Je důležité zdůraznit, že od počátku 21. století nedošlo v ruském systému ženských věznic k výrazným reformám. Tato stagnace může mít dalekosáhlé důsledky nejen pro samotné vězeňkyně, ale i pro celou společnost. Tato stagnace je nebezpečná pro celou ruskou společnost.

Velkým tématem jsou stále represe a věznění obyvatel z politických důvodů. Tvrdé sankce se dotýkají spisovatelů, umělců, politiků i ostatních obyvatel i pouze za gesta, která mohou být vnímána jako protirežimní. V následujících kapitolách bakalářské práce jsou popsány narativy autorek, které mají s daným tématem přímou zkušenost. Je ale možné zmínit i další případy ze současné situace v Rusku. Alena Machoninová ve svém článku pro časopis *Host* popisuje: „Jedna obyvatelka Ulan-Ude už dostala pokutu za to, že u pomníku obětem stalinských represí položila fotografii zavražděného politika a kytici osmi tulipánů... I květina může mít v současném Rusku politický náboj. Co teprve literatura? Machoninová pokračuje: „Ale je vůbec možné, aby literatura politická nebyla?“ Mezi současné ruské spisovatelky, které na toto téma naráží, patří například Darija Serenková, která napsala text, který se dá zařadit mezi ženskou lágrovou literaturu. Jeho jádro je tvořeno svědectvím autorky z vazební věznice, v níž strávila 15 dní. Jako zakladatelka Feministického protiválečného odporu musela po propuštění na svobodu z Ruska odejít. Své svědectví, které by se přeloženo mohlo nazývat „Ať můj dům lehne popelem“ vydala v izraelském nakladatelství Babel. Darja Serenková je ženou, která si na vlastní kůži tvrdost represí při nesouhlasu z režimem a má za sebou přímou zkušenost z vězení³⁴. Témata přímé zkušenosti s vězením budou v bakalářské práci popsána například v díle Marii Aljochiny, která se také řadí mezi politické vězeňkyně.

---

³⁴ Alena Machoninová: Květinou proti režimu. *Měsíčník Host* [online]. 2024, 2024(4), 19 [cit. 2024-04-24]. Dostupné z: <https://1url.cz/Y1L61>

2. RUSKÝ VĚZEŇSKÝ SYSTÉM: ŽENY

2.1. Ruský vězeňský systém v číslech

Ruský vězeňský systém je komplex institucí a činností zaměřených na výkon trestů a rehabilitaci odsouzených občanů v souladu s ruskou trestní legislativou. V roce 2004 byl vytvořen federální orgán výkonné moci, který se nazývá **Federální služba výkonu trestů - FSIN Ruska**³⁵ (rus. *Федеральная служба исполнения наказаний -ФСИН России.*) Tento orgán zajišťuje dodržování práva a dohled nad výkonem trestů odsouzených a zodpovídá za správu vězeňských zařízení, eskortování podezřelých a obviněných v trestních případech a ochranu jejich práv. Dále sleduje chování podmíněně odsouzených a těch, jimž bylo uděleno odklad vykonávání trestu, stejně jako dohled nad osobami v domácím vězení, v souladu se soudními nařízeními. Podle statistik z Vězeňských dat³⁶ si k 1.1.2023 v Rusku odpykávalo trest 433 006 obyvatel. Rusko se tak dostalo na šesté místo v žebříčku počtu vězněných osob. Počet vězňů v Rusku činí 300 na 100 000 obyvatel. Celkově bylo zadrženo 25,5% obyvatel (1. 11. 2022 - vězni drženi v přípravných SIZO ústavech nebo zařízeních fungujících jako SIZO). Procento uvězněných žen dosahovalo k 1.11.2022 8,9 %³⁷. Situace týkající se přeplněnosti věznic v Moskvě od počátku roku 2023 vykazuje známky postupného zlepšení, které je důsledkem opatření přijatých FSIN. Od tohoto období bylo úspěšně přemístěno více než 6 tisíc osob z moskevských věznic do zařízení umístěných v jiných regionech, což má za cíl snížit přetížení a zlepšit podmínky vězněných jednotlivců.

2.2. Organizace vězeňského systému

V Rusku má vězeňský systém pověst jednoho z nejkompexnějších na světě. V rámci trestního práva existuje mnoho druhů institucí a vybrané z nich si popíšeme níže.

Střediska dočasného zadržení (rus. *Центры временного содержания*), známá také jako **vazební zařízení**, představují klíčovou součást právního systému, zajišťující zadržení osob podezřelých ze spáchání trestné činnosti v rámci Ruské federace. Tato zařízení jsou provozována orgány vnitřních věcí a pohraničními útvary Federální bezpečnostní služby a mají za cíl zajistit to, že podezřelé osoby zůstanou k dispozici pro další právní řízení a neuniknou

---

³⁵ Федеральная служба исполнения наказаний [online]. c2013-2024 [cit. 2024-04-24]. Dostupné z: <https://1url.cz/A1L6F>

³⁶ World Prison Brief data. In: *World Prison Brief data* [online]. 2023 [cit. 2024-01-03]. Dostupné z: <https://1url.cz/z1L6R>

³⁷ Тамtéž

spravedlnosti. Velikost a struktura těchto středisek se mohou lišit – závisí na regionálních potřebách a legislativním rámci. Malá střediska často fungují jako součást policejních oddělení a obsahují většinou jen několik cel, zatímco velká střediska jsou samostatnými budovami s desítkami cel.³⁸ Podle trestního řádu Ruské federace mohou být osoby podezřelé ze spáchání trestného činu dočasně zadrženy v střediscích dočasného zadržení po dobu až 48 hodin. Po uplynutí této lhůty musí být o dalším osudu zadrženého rozhodnuto soudem. Buď jsou propuštěni, nebo zatčeni a převezeni do věznice, nebo zůstávají ve vazbě na další dobu, která ale nemůže přesáhnout 72 hodin. Při umístování osob do středisek dočasného zadržení se provádí osobní prohlídka a zajišťují se pouze povolené věci a potraviny. Každý zadržený má nárok na spací místo, ložní prádlo a základní hygienické potřeby, jako jsou ručníky a nádobí. Zároveň jsou dodržována pravidla odděleného držení mužů a žen.

Účelem vazebních věznic je držení obviněných a podezřelých, jejichž rozsudek nenabyl právní moci. (Přítomnost osob, jejichž odsouzení k trestu odnětí svobody nabylo právní moci ve vyšetřovací vazbě, je povolena výjimečně pouze v případech uvedených v zákoně.) Podle **článku 33 federálního zákona „Typy spolupachatelů trestného činu“**³⁹ (rus. *Статья 33. Виды соучастников преступления*) jsou odděleny obviněné osoby od ostatních s ohledem na jejich osobnost a psychické zdraví (např. kuřáci od nekuřáků). Matky s dětmi by měly mít své speciální cely. Podle článku 33 má být standardní plocha na podezřelého nebo obviněného 4 metry čtvereční (na odsouzeného - 2 metry čtvereční). Věznění mají nárok na místo na spaní, lůžkoviny, polštáře, přikrývky, minimální sadu oděvu a hygienické potřeby. Cely vyšetřovací vazby musí mít jednolůžkové postele nebo palandy, stůl, věšák na oblečení, polici na toaletní potřeby a některé další předměty⁴⁰. V realitě ale situace vypadá jinak a podmínky neodpovídají předpisům. Jedním z velkých problémů je přeplněnost věznic. Lidé nemají dostatek prostoru a žijí ve velmi stísněných podmínkách

Cely předběžného zadržení (rus. *Следственный изолятор – СИЗО*), neboli **sledovací izolatory** patří mezi zásadní prvky soudního systému. Jejich účelem je zadržet obviněné a podezřelé osoby do té doby, dokud jejich rozsudek nenabude právní moci. Podle článku 8⁴¹

---

³⁸ Статья 9. Изоляторы временного содержания подозреваемых и обвиняемых органов внутренних дел и пограничных органов федеральной службы безопасности. In: *КонсультантПлюс* [online]. ©1997-2024 [cit. 2024-02-11]. Dostupné z: <https://lurl.cz/c1L6a>

³⁹ Статья 33. Раздельное размещение в камерах. In: *Garant.ru* [online]. 2023 [cit. 2024-01-02]. Dostupné z: <https://lurl.cz/k1L63>

⁴⁰ Tamtéž

⁴¹ Статья 9. Изоляторы временного содержания подозреваемых и обвиняемых органов внутренних дел и пограничных органов федеральной службы безопасности. In: *КонсультантПлюс* [online]. ©1997-2024 [cit. 2024-02-11]. Dostupné z: <https://lurl.cz/c1L6a>

Federálního zákona „**O zadržování podezřelých a obviněných ze spáchání trestných činů**“ (rus. *О содержании под стражей подозреваемых и обвиняемых в совершении преступлений*) slouží k ubytování podezřelých osob z trestné činnosti, kterým bylo uděleno preventivní opatření v podobě vazby. Role těchto vazeb je mimořádně důležitá, neboť zajišťují, aby tito jednotlivci zůstali k dispozici pro vyšetřování. Předchází se tak možnému úniku nebo pokračování v protiprávním jednání a ohrožení hladkého průběhu justice.

Na základě ustanovení článku 74 Trestního zákoníku Ruské federace⁴² sledovací izolátory plní roli nápravného zařízení pro odsouzené k odnětí svobody, a to v následujících kategoriích:

- Občané, kteří zůstali ve vyšetřovací vazbě k plnění hospodářských prací.
- Osoby odsouzené k odnětí svobody na dobu do 6 měsíců.
- Osoby, u nichž nabytí právní moci rozsudek a které mají být převedeny do věznice k výkonu trestu.
- Občany přesunované z jedné místa odnětí svobody na druhé.
- Odsouzení, kteří byli ponecháni nebo převedeni do vyšetřovací vazby k účasti na vyšetřovacích akcích jako poškození, svědkové, podezřelí nebo obvinění.

Ve struktuře trestního systému zaujímají zvláštní místo tzv. **vazební věznice**. Účelem vazebních věznic je zadržet obviněné a podezřelé, jakož i odsouzené, jejichž rozsudek nenabytí právní moci. Přítomnost osob, jejichž odsouzení k trestu odnětí svobody nabylo právní moci ve vyšetřovací vazbě, je povolena výjimečně pouze v případech uvedených v zákoně. Podle článku 33 federálního zákona „o zadržování podezřelých a obviněných ze spáchání trestných činů“⁴³ jsou odděleny obviněné osoby od ostatních s ohledem na jejich osobnost a psychické zdraví, kuřáci od nekuřáků, matky s dětmi by měly mít své speciální cely. Podle článku 33 má být standardní plocha na podezřelého nebo obviněného 4 metry čtvereční (na odsouzeného - 2 metry čtvereční). Ve struktuře trestního systému zaujímají zvláštní místo **vazební věznice**.⁴⁴ Věznění mají nárok na místo na spaní, lůžkoviny, polštáře, příkrývky, minimální sadu oděvů a hygienické potřeby. Cely vyšetřovací vazby musí mít jednolůžkové postele nebo palandy, stůl, věšák na oblečení, polici na toaletní potřeby a některé další předměty⁴⁵. V realitě ale

---

⁴² САРКИСОВ, Валерий. СИЗО. In: *Адвокат саркисов* [online]. ©2024 [cit. 2024-01-19]. Dostupné z: <https://1url.cz/i1LAD>

⁴³ Статья 33. Раздельное размещение в камерах. In: *Garant.ru* [online]. 2023 [cit. 2024-01-07]. Dostupné z: <https://base.garant.ru/1305540/79232c367b45a2128d6a8d7ae0217075/>

⁴⁴ САРКИСОВ, Валерий. СИЗО. In: *Адвокат саркисов* [online]. ©2024 [cit. 2024-02-13]. Dostupné z: <https://1url.cz/i1LAD>

⁴⁵ Статья 33. Раздельное размещение в камерах. In: *Garant.ru* [online]. 2023 [cit. 2024-01-017]. Dostupné z: <https://base.garant.ru/1305540/79232c367b45a2128d6a8d7ae0217075/>

situace vypadá jinak a podmínky neodpovídají předpisům. Jedním z velkých problémů je přeplněnost věznic. Lidé nemají dostatek prostoru a žijí ve velmi stísněných podmínkách

2.3. Ženské věznice

Následně se chceme věnovat konkrétně popisu ženských věznic. Ženy obviněné z trestného činu jsou nejprve až do vynesení rozsudku a nabytí právní moci drženy ve střediscích předběžného zadržení (SIZO). V těchto střediscích pro vyšetřované ženy jsou standartní cely navrženy pro 42 žen. Na každou celu by mělo připadnout 32m². Prostory cel jsou rozděleny do tří průchozích místností bez dveří. V prvních dvou místnostech se nachází palandy – v každé buňce je 21 paland⁴⁶ a noční stolky. Těch ale zpravidla nebývá dostatek a vězeňkyně se o ně musí dělit. Třetí část místnosti obsahuje společnou toaletu a jídelnu. V místnosti se nenachází dostatek světla, místnost je temná a nehostinná. Maria Aljochina popisuje ve svém díle celu takto: „Okna jsou pokrytá železným pletivem namísto zatemnění. Je černé a velmi husté, takže světlo skrz něj neproikne. Okno, kterým se nelze podívat ven.“⁴⁷

Střediska předběžného zadržení SIZO

Podmínky jsou v střediscích předběžného zadržení velmi drsné a zacházení se ženami ponižuje jejich důstojnost. Hned při příchodu jsou vězeňkyně nuceny projít osobní prohlídkou, kterou by měli vykonávat zaměstnanci stejného pohlaví, jako je vězněná osoba. Autorka knihy *Riot Days – dva roky vězení Maria Aljochina* upřímně popisuje příklad ponižujícího jednání: „Teď 10 dřepů“
„Proč?“
„Aby se zjistilo, jestli nemáte něco schovaného „tam dole“.“⁴⁸

Následuje zdravotní prohlídka. To je pro vězněné důležitá část. Mohou tak upozornit na svůj aktuální zdravotní stav, nechat si všechny zdravotní obtíže zaznamenat do spisu a získat lékařskou podporu.⁴⁹ Doporučuje se upozornit lékaře na jakoukoliv bolest, zarudnutí, otok a nechat si vše zaznamenat do spisu. Zpráva od lékaře se nenechává v detenčním zařízení, ale v co nejbližší možné době se předává právníkovi zadržené osoby. Dalším krokem po registraci

---

⁴⁶ ОСИПОВ, Светлана. Женщина в тюрьме. Часть первая. СИЗО. In: *Рус сидящая* [online]. ©2008-2024 [cit. 2024-04-24]. Dostupné z: <https://1url.cz/U1L6>

⁴⁷ ALJOCHINA, Maria. In: *Riot Days - Dva roky v ruském vězení*. Trnová: Bourdon, 2018, s. 47. ISBN 978-80-906996-8-7.

⁴⁸ Tamtéž str. 48

⁴⁹ In: *Кому на Руси сидеть хорошо? Как устроены тюрьмы в современной России* [online]. 1-ое изд. Альпина Паблишер, 2023, s. 29 [cit. 2024-02-12]. Dostupné z: <https://1url.cz/G1L6k>

ve vyšetřovací vazbě, sprše, lékařské prohlídce a převzetí oděvu – modré uniformy a šátku⁵⁰ je umístění do karantény – jedná se o samostatnou celu, kde jsou drženi nově příchozí. Obvykle jsou na stěnách cely vyvěšeny vnitřní předpisy, které je nutné pečlivě prostudovat. Poté už jsou zadržené ženy přemístěny do společných cel, které jsou popsány výše.

Život uvnitř není vůbec lehký. Velmi důležitým krokem je najít si svůj vlastní režim a zorganizovat/naplánovat si čas, jelikož ten tam vůbec neutíká – všechny dny jsou stejné a monotónní. Aby se ženy nějak zaměstnaly, často se začnou věnovat činnostem, na které na svobodě nebylo dostatek příležitostí a času. Některé vězeňkyně se učí nové věci. Začínají číst, sportují, nebo si zlepšují svoji paměť. Využití dlouhého čekání a všednosti dnů je velkým tématem, pro ženy není psychicky lehké snášet oddělenost od blízkých a od běžného života, od normálních činností. Dalším psychickým nátlakem je to, že ženy nesmí jednat samy za sebe a nesmí říkat ne. „Říká se, že nemůžete říct ve vězení ne, je to pravda? Je to pravda, vždy je mi těch žen líto.“⁵¹ „Pro většinu z nich se jedná o těžké období, které je poznamenáno na celý život. Maria Aljochina to popisuje: „Člověk totiž nemůže zapomenout nic, co udělal ve vězení. Jakmile sám sebe jednou zradí, stačí jen jedenkrát, nemůže přestat. Stane se z něj někdo jiná, cizí člověk pro něj samotného“⁵²

Ve střediscích se nacházejí velitelky útvarů – chráněnkyně úřadů a jejich podřízení.⁵³ Režim se může lišit středisko od střediska. Většinou je ale dost podobný. Den začíná budíčkem v brzkých ranních hodinách (6:00). Poté mají ženy čas na snídani a osobní hygienu. Mnoho zařízení nemá peníze na nákup kvalitních a rozmanitých produktů, a proto je nejčastějším jídlem chléb. Běžně vězni dostávají mazlavý chleba dělaný z té nejhorší mouky - tzv. komisárek.⁵⁴ Pokud má ale zadržovaná možnost, aby ji rodina či příbuzní posílali jídlo a suroviny, smí si vařit samostatně. Balíčky s potravinami jsou kontrolovány a jsou povolené pouze určité věci (dovolené jsou například pouze domácí potraviny, je zakázáno posílat skleněné předměty a alkohol). Po snídani nastává rozsvička a práce. Ženy pracují 12 h denně a dostávají nízký plat, který neodpovídá jejich odvedené práci. Jejich mzda není taková, jakou by měly opravdu dostat za odpracované hodiny. Hlavní druhy zaměstnání vězeňkyň jsou: stříhání a šití uniforem, pečení chleba, příprava jídel ve společné kuchyni, pomoc kuchařům a mytí nádobí, úklid, práce

---

⁵⁰ «За 5 лет превращаются в старушек»: как выжить в переполненных камерах женских СИЗО [online]. 2021, 2021 [cit. 2024-04-24]. Dostupné z: <https://1url.cz/d1L6T>

⁵¹ СУХИНИНА, Наталия. Какого цвета Боль? In: *Какого цвета Боль?* 1-ое изд. Троицкий Собор, г. Яхрома, 2009, s. 204. ISBN 978-5-9900622-6-9.

⁵² ALJOCHINA, Maria. Riot Days - Dva roky v ruském vězení. V Trnové: Bourdon, 2018, s. 124. ISBN 978-80-906996-8-7.

⁵³ Tamtéž str. 159

⁵⁴ Tamtéž str. 60

ve vězeňských uměleckých dílnách a knihovnách. Peníze se připisují na vězeňský účet, za které si zadržené osoby mohou nakupovat věci ve vězeňském obchodě. Po práci následuje večere, osobní čas a spánek. Tento režim se střídá stále znovu – každý den pořád dokola.

2.4. Instituce vězeňského systému

V trestně-právním systému existuje několik typů zařízení⁵⁵: léčebné a nápravné ústavy, nápravné kolonie, vězení, kolonie s maximální ostrahou, kolonie se zvláštním režimem. Existují speciální střediska pro muže a pro ženy. Pro mužskou populaci jsou vyhrazeny osadní kolonie a všeobecné kolonie, zatímco pro ženy tzv. **ústavy pro matky s dětmi** (rus. *дом ребёнка*).

Výhradně mužské kolonie:

Kolonie s maximální ostrahou

Zde sídlí muži, kteří byli poprvé odsouzeni za spáchání zvláště závažných trestných činů. Jsou tam umístěni i muži recidivisté, kteří si již dříve odpykali trest odnětí svobody.

Kolonie se zvláštním režimem

V koloniích zvláštního režimu jsou drženi odsouzení muži se zvláště nebezpečnou recidivou; odsouzení k doživotnímu trestu odnětí svobody, jakož i odsouzeným, u nichž byl trest smrti formou milosti nahrazen odnětím svobody na určitou dobu nebo doživotím podmínkách.

Další typy zařízení:

Léčebné a nápravné ústavy

V léčebně-nápravných zařízeních jsou umístěni jedinci s diagnózami jako je narkomanie, alkoholismus, tuberkulóza, ale například i HIV. HIV je velmi častou nemocí ve vězení.⁵⁶ Lidé jsou v ústavech pravidelně a systematicky sledováni a léčeni kvůli jejich zdravotnímu stavu. Tato zařízení se odlišují od běžných nemocnic, které poskytují zdravotní péči odsouzeným, a slouží jako místo jak nápravy, tak i léčby.

Nápravné kolonie

Dle článku 74 federálního zákona⁵⁷ jsou nápravné kolonie definovány jako místo určené

---

⁵⁵ УИК РФ Статья 74. Виды исправительных учреждений. In: *КонсультантПлюс* [online]. 2023 [cit. 2024-04-24]. Dostupné z: <https://1url.cz/B1L6j>

⁵⁶ ОМЕЛЬЧЕНКО, Елена. До и после тюрьмы. Женские истории. In: *До и после тюрьмы. Женские истории*. 1-ое изд. Алетейя, 2012, s. 96. ISBN 978-5-91419-743-5.

⁵⁷ УИК РФ Статья 74. Виды исправительных учреждений. In: *КонсультантПлюс* [online]. 2023 [cit. 2024-03-12]. Dostupné z: <https://1url.cz/B1L6j>

k výkonu trestu odnětí svobody odsouzeným, kteří dosáhli zletilosti. Tyto instituce se dělí na osadní kolonie, všeobecné, přísné a nápravné kolonie se zvláštním režimem. Typ nápravné kolonie, ve které si odsouzený musí odpykat trest, určuje soud.

Odsouzení jsou drženi bez ostrahy, ale pod dohledem správy. V koloniích se nacházejí odsouzení za úmyslné trestné činy menší a střední závažnosti a za trestné činy spáchané z nedbalosti. Odsouzení se během dne mohou volně pohybovat po kolonii a se svolením správy ústavu mají povoleno opustit její hranice. Vězni mohou nosit civilní oděv, mohou s sebou nosit peníze a používat je bez omezení. Odsouzení zpravidla bydlí v ubytovnách speciálně pro ně určených, může jim být umožněno bydlet se svými rodinami jak na území kolonie, tak mimo ni. Co se týče žen, ty si mohou odpykat tresty v koloniích obecného režimu i v koloniích osadních.

Osadní kolonie

V osadních koloniích jsou odsouzení, kteří byli nejprve odsouzeni k trestu odnětí svobody za trestné činy z nedbalosti, za úmyslné trestné činy menší a střední závažnosti, a dále pozitivně charakterizovaní odsouzení přemístění s jejich souhlasem z kolonie obecného a přísného režimu.

Všeobecné kolonie

V tomto typu si odpykávají trest poprvé odsouzení občané, kteří se dopustili závažného trestného činu, jakožto i nedbalosti či úmyslných trestných činů menšího nebo středního stupně závažnosti v tom případě, pokud je soud rovnou nepošle do osadní kolonie.⁵⁸

Vězení

V Rusku se označení „vězení“ často používá jako označení jakéhokoliv ústavu, avšak podle Trestního zákoníku Ruské federace je však věznice samostatným typem nápravného zařízení. Osoby odsouzené k dlouhodobému odnětí svobody nad pět let za zvláště závažné trestné činy, jako je terorismus, únos rukojmích, organizování nelegální ozbrojené skupiny, či únos letadla, vlaku či plavidla, jsou umístovány do věznic. Tato zařízení také slouží jako místo pro zvláště nebezpečné recidivisty a jedince, kteří byli přerazeni z nápravných kolonií za vážné porušení disciplíny během výkonu trestu.⁵⁹

---

⁵⁸ УИК РФ Статья 74. Виды исправительных учреждений. In: КонсультантПлюс [online]. 2023 [cit. 2024-03-12]. Dostupné z:

https://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_12940/38b47826d652ca12c249d03ffa5cf5ca424ef213/

⁵⁹ Tamtéž

Výhradně ženská zařízení

Ústavy pro matky s dětmi (rus. *Дом ребёнка*)

Podle článku 100 Úmluvy o upravení právních vztahů v rámci Ruské federace. Zvláštnosti materiálního a sociálního zabezpečení odsouzených těhotných žen, odsouzených kojících matek a odsouzených žen s dětmi,⁶⁰ mohou být zřízeny dětské domovy v nápravných zařízeních, kde jsou odsouzené ženy s dětmi ve výkonu trestu. Tyto dětské domovy mají poskytovat podmínky nezbytné pro normální život a vývoj dětí. Odsouzené ženy mají možnost umístit děti do domovů do té doby, než jim budou čtyři roky.

Matky mají možnost komunikovat se svými dětmi bez omezení ve svém volném čase a někdy je povoleno, že matky žijí společně se svými dětmi. Pokud odsouzená žena souhlasí, její děti mohou být předány do péče příbuzných anebo na základě rozhodnutí opatrovnických a poručnických orgánů jiným osobám. Je-li dítěti umístěnému v dětském domově nápravného zařízení čtyři roky a matce do konce trestu nezbyvá více než rok, správa nápravného zařízení může prodloužit pobyt dítěte v dětském domově až do dne, kdy matka dokončí svůj trest. Tato opatření mají za cíl zajistit nejlepší možnou péči o děti a zároveň umožnit matkám absolvovat svůj trest s vědomím, že jejich děti jsou v bezpečí a péči.⁶¹

Podle zákona působí mateřství ve věznicích kladným dojmem. Realita je poněkud jiná. Hlavním nebezpečím mateřství za mřížemi je porušení vazby mezi matkou a dítětem, absence vztahů dítě-rodíč, což v konečném důsledku často vede k odmítnutí dítěte. Spousta žen za mřížemi je o mateřství málo informovaná a je na ně kladen psychický nátlak. Ženy mají dost často strach spojený s porodem a výchovou dítěte, mají pocit, že mu nemají co dát, že ho nemůžou zabezpečit a zajistit mu rodinu. S takovými otázkami se potýká mnoho žen, proto potřebují speciální pomoc- např. psychology. Stát přiděluje prostředky na výživu dětí, ženy dostávají jídlo, oblečení a také je jim umožněno pracovat. Stát ale nerealizuje žádné podpůrné programy pro ženy a jejich děti, proto existuje několik nadací a organizací, které se snaží ženám pomoci např. organizace **Máma za mřížemi** (rus. *Мама за решеткой*).⁶² Je to ruská nezisková organizace, která se zabývá podporou a pomocí matkám, které jsou ve vězení, a jejich dětem. Cílem organizace je poskytovat materiální, emocionální a právní podporu těmto ženám a jejich rodinám, aby zvládly obtížnou situaci spojenou s odloučením od svých dětí kvůli vězení. Organizace se také zaměřuje na ochranu práv vězeňských matek a prosazuje změny ve

---

⁶⁰ УИК РФ Статья 100. Особенности материально-бытового обеспечения осужденных беременных женщин, осужденных кормящих матерей и осужденных женщин, имеющих детей. In: *КонсультантПлюс* [online]. 2023 [cit. 2024-01-22]. Dostupné z: <https://1url.cz/R1L6D>

⁶¹ Tamtéž

⁶² *Мама за решеткой* [online]. 2014 [cit. 2024-04-24]. Dostupné z: <https://1url.cz/L1L6h>

vězeňském systému, aby byly brány v úvahu potřeby rodin postižených vězením.

V posledních desetiletích se stále více lidí zapojuje do aktivismu za lidská práva a volá po změně stávajícího systému. Vězení nemůže člověka v žádném případě udělat lepším.⁶³ Nicméně, i přes tyto snahy, systém zůstává rigidní a mnohdy ve stavu, který lze označit za tristní. Pro lepší pochopení tohoto stavu a potřebné změny můžeme představit specifika ženského prožívání, jak je patrné v analyzovaných dílech. Tyto konkrétní příklady nám umožní lépe porozumět tomu, co je v současném systému špatně a s čím se ženy často setkávají.

---

⁶³ РОМАНОВА, Ольга. In: *Русь сидящая*. 1-ое изд. CORPUS, 2018, s. 7. ISBN 978-5-17-106865-3.

3. NARATIVY K ANALÝZE

3.1. Riot Days - Dva roky v ruském vězení - Maria Aljochina

Knihy "Riot Days: Dva roky v ruském vězení" od Marii Aljochiny je narativ, který se soustředí především na emoční prožitek. Originální znění je psáno v angličtině pod názvem „*Riot days*“. Kniha je psaná formou osobního deníku a memoárů, kde Aljochina zaznamenává své zkušenosti během dvou let, které strávila ve vězení. Aljochina podrobně popisuje atmosféru ve vězení, své pocity, myšlenky a reakce na situace, kterým čelila. V knize se zabývá také podmínkami ve vězení, postoji vězeňských strážů a zacházením s vězni. Aljochina se snaží předat čtenářům svůj pohled na politickou situaci v Rusku, své osobní zkušenosti s represivními opatřeními ruských úřadů.⁶⁴ Kniha je napsaná s výrazným osobním stylem, často emotivním a zdůrazňuje politický kontext, který vedl k uvěznění členů skupiny Pussy Riot.

Vystoupení skupiny Pussy Riot v Chrámu Krista Spasitele v Moskvě proběhlo v únoru 2012. Během této události členky skupiny provedly protestní výstup v kostele, kde zazpívaly protestní píseň nazvanou "Punky Riot". Tato akce byla formou protestu proti spojení ruské ortodoxní církve s politickou mocí. V Rusku bylo dlouhodobě patrné blízké spojení mezi ruskou ortodoxní církví a politickou elitou, včetně prezidentů Dmitrije Medvěděva a Vladimira Putina. Tato spojení často vedla k obavám z přílišného vměšování církve do politických záležitostí a naopak. Skupina Pussy Riot ostře kritizovala tuto situaci, vnímajíc ji jako hrozbu sekulární povaze státu a jako omezení pluralismu a svobody náboženského vyznání. Aljochina a další členka kapely Nad'a byly odsouzeny k dvouletému pobytu ve vězení. Jejich případ vyvolal mezinárodní pozornost a kritiku ohledně svobody projevu a lidských práv v Rusku. Tento případ je exemplární, jelikož potrestání vyjadřuje extrémní míru krutosti.

V knize se zabývá také podmínkami ve vězení, postoji vězeňských strážů a zacházením s vězni. Aljochina se snaží předat čtenářům svůj pohled na politickou situaci v Rusku, své osobní zkušenosti s represivními opatřeními ruských úřadů.⁶⁵

---

⁶⁴ ALJOCHINA, Maria. *Riot Days - Dva roky v ruském vězení*. V Trnové: Bourdon, 2018. ISBN 978-80-906996-8-7.

⁶⁵ ALJOCHINA, Maria. *Riot Days - Dva roky v ruském vězení*. V Trnové: Bourdon, 2018. ISBN 978-80-906996-8-7.

3.2. Deník vězeňkyně

Dílo **Deník vězeňkyně** (rus. *Дневник арестантки*) otevírá pohled do světa vězeňkyní prostřednictvím osobního deníku, který zachycuje skutečné události a prožitky autorky, která je anonymní. Autorka byla odsouzena podle článku 318⁶⁶ trestního zákoníku Ruské federace, který se týká použití násilí vůči zástupci státní moci. Postih ji byl udělen i za další trestný čin, pravděpodobně související s prací, a byla jí uložena finanční pokuta. Nakonec byla odsouzena ke kombinovanému trestu za oba činy.⁶⁷ Toto dílo v sobě nese hlubokou reflexi nejen nad životem ve vězení, ale i nad povahou lidského soucitu a nespravedlnosti systému.⁶⁸

Autorce bylo doporučeno, aby psala o svých zážitcích ve vězení jako o prostředku, jak se osvobodit od traumatu a nočních můr. Od koho tuto radu získala uvedeno není, ale stala se základem pro vytvoření vyprávění, které nahlíží do temných zákoutí života vězeňkyň a poskytuje hlubší vhled do jejich psychiky a emocionálního stavu. Neposkytuje pouze hmatatelný pohled na vězeňskou realitu, ale také zvýrazňuje prostor pro zkoumání a porozumění složitým situacím, jimž čelí lidé v nejtěžších chvílích svého života.

3.3. Kdo šťastně sedí na Rusi – jaká je realita ruských věznic? (rus. *Кому на Руси сидеть хорошо? Как устроены тюрьмы в современной России?*)

Eva Merkačeva (rus. *Ева Меркачева*) je ruská spisovatelka, novinářka a aktivistka, známá svým zájmem o lidská práva a sociální spravedlnost. Pracuje jako redaktorka v "Moskevském komsomolci". Mimo jiné je členkou Veřejného výboru Federální služby pro výkon trestů Ruska, Veřejného výboru Rosgvardie, Občanského poradního sboru Moskvy, a také členkou Svazu spisovatelů, Svazu novinářů Ruska a Svazu novinářů Moskvy.⁶⁹ Také je držitelkou několika novinářských cen, včetně "Zlatého pera Ruska", národní ceny v oblasti tisku "Iskra" a ceny vlády Ruska v oblasti médií.

Narodila se a vyrůstala v Rusku a stala se významnou osobností ve světě literatury a žurnalistiky, díky tomu je ve svých dílech velmi přímočará a popisuje je velmi reálně. Je autorkou několika knih a článků, které se zaměřují na témata jako je život ve věznicích, práva žen, sociální nerovnosti a další témata související s lidskými právy a spravedlností.

---

⁶⁶ УК РФ Статья 318. Применение насилия в отношении представителя власти. In: *КонсультантПлюс* [online]. 2024 [cit. 2024-04-24]. Dostupné z: <https://lurl.cz/i1L6Z>

⁶⁷ Об авторе. In: *Арестантка: личный дневник арестантки* [online]. c2018-2024 [cit. 2024-02-24]. Dostupné z: <https://lurl.cz/f1L6U>

⁶⁸ Tamtéž

⁶⁹ Меркачева Ева Михайловна. In: *Http://www.president-sovet.ru/* [online]. c1993_2024 [cit. 2024-04-24]. Dostupné z: <https://lurl.cz/S1L6f>

Její kniha *Kdo šťastně sedí na Rusi – jaká je realita ruských věznic?* představuje průzkum, který je veden žurnalistkou a ochránkyní lidských práv, Evou Merkačevou. Její práce se zaměřuje na podrobnou analýzu podmínek v ruských věznicích v roce 2022.

Merkačeva systematicky provádí inspekce věznic s cílem získat hlubší vhled do fungování a podmínek věznění. Prostřednictvím autentických příběhů a podrobných popisů dokumentuje různé aspekty vězeňského života a identifikuje klíčové problémy a výzvy, kterým čelí vězni. Jejím cílem je přinést relevantní informace, které by mohly být využity pro navrhování a implementaci reformy v trestním systému. Merkačeva se zaměřuje na zlepšení podmínek věznění a dodržování lidských práv pro vězně. Její práce také přináší pohled a prožitky samotných vězňů, což posiluje autentičnost a důležitost zlepšení podmínek věznění v ruském prostředí.

4. POROVNÁVÁNÍ LITERÁRNÍCH CĚL S OHLEDEM NA POPISOVANÉ PODMÍNKY VE VĚZENÍ

V následující části popíšeme podmínky v ruských věznicích na základě zkušeností autorek a srovnáme jejich zkušenosti. Chceme tak vytvořit co nejkomplexnější pohled na současnost ruského věznění žen.

4.1. Lidská důstojnost a šikana

Šikana, ztráta důstojnosti. Témata, která se prolínají všemi texty autorek. Dotýkají se každé oblasti vězeňského života. Znevýhodňování při rozdělování stravy, ponižování při hygieně, nátlaková jednání, nedůstojnost v mezilidské komunikaci, neustálý psychický tlak, který se projevuje i na fyzickém zdraví člověka. Dané skutečnosti jsou popsány i v jednotlivých dílech. (V *Deníku vězeňkyně* je šikana popsána více z teoretického hlediska, v knize *Riot days* zas ukázaná na praktických příkladech.) Šikanu můžeme rozdělit duševní/psychologickou a fyzickou.⁷⁰

Duševní mučení lze dle autorek zaznamenat po celou dobu pobytu způsoby deprivace, nátlaku, vyhrožování, ponižování, izolace, komunikace s vnějším světem a také šikanou pomocí lékařských prostředků. Metody deprivace se dotýkají mezilidské komunikace. Zatčeným není povoleno komunikovat s blízkými, nebo dokonce vědět, kde se nacházejí. Častá přemísťování, narušení spánku a nedostatek přístupu k důležitým informacím nebo zábavě jim odnímá pocit stability a kontroly. Tento způsob vytváří atmosféru bezmoci a nekonečného čekání, což může má za následek psychické strádání vězňů, které může přetrvávat i po propuštění na svobodu. Příkladem tvrdých represí za přestupky je Aljochina, která vstala o pouhých 25 minut později⁷¹ a díky tomu skončila na samotce. (Samotka je cela pro jednu osobu, tato cela je vybavena nepohodlnou postelí, toaletou a malým stolem. Člověk je zde uvězněn v extrémních podmínkách, které často vedou k psychickému a fyzickému vyčerpání.) Dle dozorkyň porušila řád a čekalo ji tvrdé potrestání.

Nátlak a vyhrožování je ve věznicích další běžně používanou praktikou. Pokud se vězeň nechce přiznat (k něčemu co udělal, anebo naopak neudělal), je používána metoda postupného zvyšování nátlaku. Vězeňkyně zažily tuto zkušenost, když jednu z nich (Aljochinu) dozorcí natočili na kamerách, že usnula v denní době mimo čas určený k odpočinku. Protože byly

---

⁷⁰ Методы пыток в тюрьме. In: *Арестантка: личный дневник арестантки* [online]. 2018 [cit. 2024-04-24]. Dostupné z: <https://lurl.cz/91L61>

⁷¹ ALJOCHINA, Maria. *Riot Days - Dva roky v ruském vězení*. V Trnové: Bourdon, 2018, s. 125. ISBN 978-80-906996-8-7.

všechny oblečené ve stejných uniformách, nešlo poznat, která to byla. „Všechny nás jako dobytek nahnali do jedné místnosti a přinutili nás tam tři hodiny sedět, číst a opakovat vězeňský řád“ popisuje Maria Aljochina. „Povídám, kdo z vás kurva spal?!“ Řve druhá dozorkyně té první za zády.⁷² hrubostí a nátlakem se dozorkyně snažily zjistit, která vězenkyně usnula.

Izolace a omezení komunikace s vnějším světem jsou dalšími nátlakovými metodami, které mají vliv na psychiku jedince. Lze to ukázat na příkladu úryvku z knihy *Riot Days*, kdy jedna z vězeňkyň přiznává Aljochině že, když se s ní ostatní vězeňkyně snažily bavit, byly potrestány. Protože Maria měla vlastní názor, za kterým si stála a stále se snažila hájit lidská práva.⁷³

Fyzická šikana je velmi drsným způsobem ukázána na průzkumu Merkačevy. Jedna vězenkyně se jí ve své výpovědi svěřuje a vysvětluje, jakou šikanu zažila: „Poté vás odnesou do spací části, kde vás položí na postel a požadují, abyste křičeli: miluji administrativu. Pokud odmítnete, odtáhnou vás na záchod a máčí vám hlavu v záchodě“⁷⁴ (V tomto příkladě jsou spojeny obě varianty šikany, jak psychická, tak i metoda fyzického mučení.) Fyzická šikana se projevuje například zmíněným namáčením hlavy v toaletě anebo také znásilňování. V knihách bylo zmíněno hlavně znásilňování muži. V *Deníku vězeňkyně* se píše, že „ženy obecně nejsou agresivní, mají větší sklony k empatii než k násilí“⁷⁵ Merkačeva se ve své práci ptala konkrétně na mučení. Vězni to přirovnali ke koncentračnímu táboru „Podle slov mučených odsouzců, pocítili atmosféru koncentračního tábora, jakmile projeli branami věznice“⁷⁶.

4.2. Převozy k soudu a soudní jednání

Důležitou součástí vězeňského života jsou soudní jednání, kde se rozhoduje o jejich pobytu za mřížemi. Pro vězně se jedná o velmi stresující a psychicky náročnou záležitost, protože jsou dlouho drženi v nejistotě. Mají strach z jejich vlastní budoucnosti a obavy i o budoucnost svých blízkých. Soudní proces navíc trvá velmi dlouhou dobu – někdy i týdny až měsíce. Eva Merkačeva popisuje situaci z roku 2022, kdy se v moskevské vazbě nacházelo 7 žen, které

---

⁷² ALJOCHINA, Maria. *Riot Days - Dva roky v ruském vězení*. V Trnové: Bourdon, 2018, s. 109. ISBN 978-80-906996-8-7.

⁷³ Tamtéž str. 136

⁷⁴ МЕРКАЧЁВА, Ева. In: *Кому на Руси сидеть хорошо? Как устроены тюрьмы в современной России* [online]. 1-ое изд. Альпина Паблишер, 2023, кап. Палата № 5 и два мешка вещдоков [cit. 2024-01-03]. ISBN 9785961490305. Dostupné z: <https://1url.cz/N1L6g>

⁷⁵ Исповедь о женской тюрьме. In: *Арестантка: личный дневник арестантки* [online]. 2018 [cit. 2024-02-24]. Dostupné z: <https://1url.cz/r1L6S>

⁷⁶ МЕРКАЧЁВА, Ева. In: *Кому на Руси сидеть хорошо? Как устроены тюрьмы в современной России* [online], кап. Палата № 5 и два мешка вещдоков [cit. 2024-01-03].

čekaly na rozsudek za mřížemi neobvykle dlouhou dobu. Jedna z nich dokonce pět let.⁷⁷ Nejistota, psychické a fyzické strádání. Čekání na rozhodnutí soudu je pro vězně velmi náročnou situací.

V případě Marii Aljochiny a *Deníku vězeňkyně* můžeme nalézt popis podobných situací. Náročné převozy k soudu a vyčerpávající soudní jednání. Dozvídáme se zároveň více detailů ze samotného procesu. Prvním krokem bývají schůzky s právníkem. Aljochina si svého právníka našla ještě před uvězněním, ale hrdince z *Deníku vězenkyně* právníka vybrala její rodina "Vaše rodina mě najala, abych zastupoval vaše zájmy"⁷⁸ dozvídá se od něj. Obě vězeňkyně byly k soudu přepravovány ve speciálním vozidle - tzv. **avtozaku** (rus. АВТОЗАК)⁷⁹. Avtozak je uvnitř vybavený klecemi, které jsou sestrojeny tak, aby si vězni mezi sebou nemohli povídat a nemohli probírat podrobnosti ohledně soudního jednání, popřípadě plánovat zločiny. Samotný převoz není nic příjemného, jelikož vězni jsou neustále pod dohledem. V *Deníku vězeňkyně* se píše: „Byla jsem spoutaná a hlídali mě tři lidi, nepočítaje řidiče“⁸⁰. Také tam nejsou okna, v létě se nemůže větrat. To zapříčiňuje nesnesitelné vedro. V zimních měsících je tomu právě naopak. Netopí se a je tam ukrutná zima.

Soudní jednání samotné je velmi nepříjemným zážitkem. Při jednání jsou vězni umístění jako zvířata buď v útvarech nazývaných akvária (rus. Аквариум), anebo klecích, které se nacházejí uprostřed místnosti. Akvárium je průhledná místnost, obvykle ze skla, kde jsou obžalovaní umístěni během soudního procesu. Tato zařízení umožňují soudcům a porotcům vidět obžalovaného, zatímco zároveň poskytují bezpečnostní ochranu. Tento koncept se stal běžným v ruských soudních systémech od konce 20. století a byl často používán v soudních procesech, které měly širší veřejný zájem nebo zahrnovaly obžalované s vysokým rizikem útěku nebo násilného chování. Klec je obvykle menší a uzavřený prostor, vyrobený z kovu, určený k umístění obviněných nebo podezřelých osob. Tyto zařízení jsou charakterizována menší prostorností a méně příznivými podmínkami pro obžalované. Jsou často spojována s vyšším stupněm bezpečnosti a mohou být využita pro jedince s větším rizikem útěku nebo agresivního chování. Ani v kleci, ani v akváriu není žádný mikrofon, a tak vězni mohou mluvit

---

⁷⁷ МЕРКАЧЁВА, Ева. In: *Кому на Руси сидеть хорошо? Как устроены тюрьмы в современной России* [online]. 1-ое изд. Альпина Паблишер, 2023, кап. Палата № 5 и два мешка вещдоков [cit. 2024-01-03]. ISBN 9785961490305. Dostupné z: <https://1url.cz/N1L6g>

⁷⁸ Исповедь о женской тюрьме. In: *Арестантка: личный дневник арестантки* [online]. 2018 [cit. 2024-04-24]. Dostupné z: <https://1url.cz/r1L6S>

⁷⁹ Автозак. In: *Грузовник* [online]. c1994-2024 [cit. 2024-03-17]. Dostupné z: <https://1url.cz/M1L60>

⁸⁰ Исповедь о женской тюрьме. In: *Арестантка: личный дневник арестантки* [cit. 2024-04-24]. Dostupné z: <https://1url.cz/r1L6S>

pouze skrze malý otvor.⁸¹ Tyto podmínky jdou přímo proti lidské důstojnosti, zároveň mají i nevhodný vliv na fyzický stav jedince. Aljochina vzpomíná, že v prostoru málem omdlela – byla unavená z cesty k soudu a v kleci bylo málo kyslíku. Aljochina křičela: „Chci si odpočinout! Volám, vstávám a trochu se potácím.“⁸² V kleci se nedalo dýchat a byly tam špatné podmínky – proto se ji udělalo nevolno.

Dalším typem převozu je tzv. etap – převoz vězňů z jedné věznice do druhé.⁸³ Převoz probíhá v tzv. **stolyplinských vagónech/ vagonzak** (rus. Столыпинский вагон/вагонзак). V éře Stolypina se začalo rozvíjet železniční přepravování vězňů. Původně byli přepravováni v nákladních vagónech nazývaných "Stolypiny", které měly díru v podlaze pro potřebu na toaletu. Tyto vagóny se používají dodnes, ale jsou trochu upraveny. Petr Stolypin byl významný ruský politik a státník, který sloužil jako ministerský předseda Ruského impéria v letech 1906 až 1911. Jeho vláda se snažila o reformy a posílení stability země. V jeho éře byly zavedeny "Stolypinovy reformy" zaměřené na zemědělskou modernizaci. Vagóny pro přepravu vězňů byly pojmenovány po něm, protože ve Stolypinově době se začalo používat železniční přepravy pro přesun vězňů. Už i zachování názvu ukazuje, že téměř neproběhla žádná reforma. Vagóny nemají okna a podle vězeňkyň je v létě uvnitř nesnesitelné dusno, vždy někdo omdlí. Aljochina popisuje i zimní období „V zimě je vevnitř pekelná zima, člověk musí mít vatovaný kabát- tzv. vatnik a bezpodmínečně tlusté ponožky.“⁸⁴ Kromě nevhodných tepelných podmínek se hrdinka z *Deníku vězeňkyně* potýkala s dalším problémem – nemohla se do vagónu dostat, jelikož byl moc vysoko. „Kde je žebřík nebo schody? Chcete abych skočila do vagónu ve výšce jeden a půl metru vysoko ze stoje?“⁸⁵ Celý tento jakýsi konflikt nakonec vedl k šikaně, přitom ona za nic nemohla. Vagón nebyl uzpůsoben běžnému nástupu a výstupu.

---

⁸¹ История «аквариума». В Госдуму внесен законопроект о запрете клеток и стеклянных боксов в зале суда Анна Козкина 14 ноября 2018, 18:13 Тексты. In: *Медиазона* [online]. ©2024 [cit. 2024-01-14]. Dostupné z: <https://lurl.cz/a1L6v>

⁸² ALJOCHINA, Maria. Riot Days - Dva roky v ruském vězení. V Trnové: Bourdon, 2018, s. 89. ISBN 978-80-906996-8-7.

⁸³ Tamtéž str. 102

⁸⁴ Tamtéž str. 104

⁸⁵ Исповедь о женской тюрьме. In: *Арестантка: личный дневник арестантки* [online]. 2018 [cit. 2024-04-24]. Dostupné z: <https://lurl.cz/r1L6S>

4.3. Životní podmínky

Ruské věznice jsou nechvalně známé nevhodnými podmínkami k životu; krutou zimou, nedostatečnou materiální vybaveností, starými budovami, ve kterých jsou zdi prorostlé závadnými plísněmi⁸⁶. Maria Aljochina popisuje situaci ve věznici: „Je tu taková zima, že chodíme dokolečka s červenými nosy a zmrzlými prsty na nohou. Zabalila jsem se do deky, ale stejně se mi zimou drkotají zuby.“⁸⁷ Dále zmiňuje, že v cele je přítmí, místo zatemnění na oknech mají železné pletivo⁸⁸. Světlo tak nemůže proniknout dovnitř. Škvírami v oknech dovnitř fouká studený vítr, vězeňkyně se snaží alespoň uchránit před chladem a mezery ucpávají, čím se dá. (V mřížích lze nalézt dámské vložky a kousky chleba – drobné kuličky z kůrky levného mazlavého chleba, který vyschne a ztvrdne.⁸⁹) Stěny tvoří šedý beton, postele jsou ze železa a podlahu pokrývá špína. V *Deníku vězeňkyně* je prostředí popsáno podobně: „Špína a smrad je tam takový, že když jsem se tu konečně ocitla, zdálo se mi, že jsem skoro v sanatoriu“⁹⁰, díky tomu můžeme usoudit, že v celách jsou opravdu špatné podmínky pro život“.

Vězni nesdílí cely pouze se svými spoluvězni, ale také s krysami a šváby. V deníku je popsáno, jak se proti takovýmto škůdcům brání: „K utěsnění děr ve staré dřevěné podlaze jsme použili pevně zmačkané plastové lahve. Chvilí bylo ticho. O dva dny později nastal pod podlahou hrozný rozruch. Krysy hlodaly lahve, zvuk byl, jako by začala válka a my jsme byli pod palbou, řev byl smrtící.“⁹¹ Samotná přítomnost škůdců vypovídá o kvalitě cel. Krysy se běžně nepohybují v čistém prostředí, ovšem v nepořádku a špíně je jim dobře.

Podhled na materiální vybavení a podmínky pro život je zmíněn i v díle *Kdo šťastně sedí na Rusi – jaká je realita ruských věznic?* Podle zkušeností dotazovaných osob jsou podmínky v celách *nelidské*. „Hned v první cele cítíme dusný zápach plísně a vidíme bídu vybavení. Lidé spí na betonové podlaze. Žádná ventilace ani odsávání nefunguje.“⁹² I v dané práci nacházíme zmínku o setkání vězňů s krysami. Vězni jsou slabí, psychicky vyčerpaní a mají obavy, že jim krysy mohou něco udělat, krysy jsou přenašeči různých nemocí. Zápach

---

⁸⁶ МЕРКАЧЁВА, Ева. In: *Кому на Руси сидеть хорошо? Как устроены тюрьмы в современной России* [online]. 1-ое изд. Альпина Паблишер, 2023, кап. «Кошкин дом»: как в Москве содержат самых опасных психопатов [cit. 2024-01-08]. ISBN 9785961490305. Dostupné z: <https://1url.cz/N1L6g>

⁸⁷ ALJOCHINA, Maria. *Riot Days - Два roky в русском везении* str.56

⁸⁸ Tamtéž str. 47

⁸⁹ Tamtéž str. 80

⁹⁰ Исповедь о женской тюрьме. In: *Арестантка: личный дневник арестантки* [online]. 2018 [cit. 2024-04-24]. Dostupné z: <https://1url.cz/r1L6S>

⁹¹ Tamtéž глава 11

⁹² МЕРКАЧЁВА, Ева. In: *Кому на Руси сидеть хорошо? Как устроены тюрьмы в современной России* [online]. 1-ое изд. Альпина Паблишер, 2023, кап. Кремлевский централ [cit. 2024-01-08]. ISBN 9785961490305. Dostupné z: <https://1url.cz/N1L6g>

v celách vězni popisují jako směs levného plesnivého tabáku, cementového prachu a moči⁹³. Do spousty cel se kvůli nesnesitelnému zápachu ani nedá vejít. Obdobně jako Aljochina, Merkačeva popisuje vycházkové dvorky jako betonovou louku. „Procházkové dvorky jsou jakýmsi vtipem, jsou to jenom prašné betonové pytle.“⁹⁴

4.4. Hygiena

Dodržování hygienických pravidel patří mezi základní principy lidské důstojnosti. Ve věznicích je ale tato potřeba značně omezena. Toalety jsou ve velmi špatném stavu. Aljochina popisuje toalety jako špinavé díry v zemi⁹⁵ a další dvě díla její slova potvrzují. V deníku vězeňkyně jsou toalety dokonce spojeny se sprchou: jedna z vězeňkyň říká: „Hygiena na bodu nula, máme koutek, kde je sprcha a záchod v jednom, a navíc se tam musí vystřídat celá cela“⁹⁶. Ve výzkumu Merkačevy je uvedeno, že po dotázání jednoho ze zaměstnanců na otázku, proč jsou záchody tak špinavé dostala odpověď: „No... Čtyři odsouzení pracují v úklidových oddílech, ale nestačí to. Každý den není možné vše stihnout.“⁹⁷ Kromě problému s toaletami je v dílech vykreslen další nedostatek – umývání se. Například Aljochina popisuje, že se musí mýt v lavoru a že v koupelnách jsou rezavé kohoutky, ze kterých teče pouze ledová voda – horkou nemají.

I když mají povoleno mýt se každý den, jak sama popisuje „Nad záchodovou mísou si každý den na intimní partie lijeme vodu z umělohmotného kbelíku“⁹⁸. Pokud probíhá mytí každý den v takových podmínkách, nelze hovořit o hygieně. V *Deníku vězeňkyně* se vězeňkyně potýkají se stejným problémem. „Řeknu vám, že je naprosto hrozné a nepohodlné si mýt vlasy nad záchodem.“⁹⁹ Zde je vidět stejný problém, a to ten, že dodržování hygieny v nehygienických podmínkách je naprosto nemožné. Merkačeva nepopisuje přímo situaci ve vězení, ale v SIZO – tam je hygiena ještě horší, říká, že: „Vypadá to, že se tady neuklízí ani jednou za týden. Mezitím objevíme člověka, který je sám o sobě zdrojem nesnesitelného zápachu.“¹⁰⁰

---

⁹³МЕРКАЧЁВА, Ева. In: *Кому на Руси сидеть хорошо? Как устроены тюрьмы в современной России* [online]. 1-ое изд. Альпина Паблицер, 2023, кап. Кремлевский централ [cit. 2024-01-08]. ISBN 9785961490305. Dostupné z: <https://1url.cz/N1L6g> .

⁹⁴ Tamtéž кап. Падаем в обморок, разбиваем головы [cit. 2024-01-08].

⁹⁵ALJOCHINA, Maria. Riot Days - Два roky в русском везении. V Trnové: Bourdon, 2018, s. 52. ISBN 978-80-906996-8-7.

⁹⁶ Тюремные разборки. In: *Арестантка: личный дневник арестантки* [online]. 2018 [cit. 2024-03-24]. Dostupné z: <https://1url.cz/11L6O>

⁹⁷ МЕРКАЧЁВА, Ева. In: *Кому на Руси сидеть хорошо? Как устроены тюрьмы в современной России* [online]. 1-ое изд. Альпина Паблицер, 2023, кап. Кошкин дом: как в Москве содержат самых опасных психопатов [cit. 2024-01-08]. ISBN 9785961490305. Dostupné z: <https://1url.cz/N1L6g>

⁹⁸ ALJOCHINA, Maria. Riot Days - Два roky в русском везении., s. 140.

⁹⁹Тюремные разборки. In: *Арестантка: личный дневник арестантки* [online]. 2018 [cit. 2024-03-24]. Dostupné z: <https://1url.cz/11L6O>]

¹⁰⁰ МЕРКАЧЁВА, Ева. In: *Кому на Руси сидеть хорошо? Как устроены тюрьмы в современной России* [online]. кап. Кошкин дом: как в Москве содержат самых опасных психопатов [cit. 2024-01-08].

Jak v SIZO, tak i ve vězení je nedostačující hygienická péče.

4.5. Stravování

V analyzovaných dílech se liší pohled na stravu v SIZO a na stravu ve vězení. Aljochina ve svém vyprávění zmiňuje chléb komisárek. „Není to tak docela chleba, je z mazlavé mouky, ale když jsem ho jedla pár dní, postihla mě tam dole katastrofa“¹⁰¹. Dále popisuje hmotu, která měla připomínat ovesnou kaši. Jelikož je vegetariánka, neměla už nic na výběr, protože další jídla, co byla k dispozici, byla z masa, nebo alespoň něčeho, co maso připomínalo. Merkačeva v celách SIZO od zadržených osob zjistila, že jsou hladoví, mají nedostatečně velké porce, a navíc nejí včas. Při její prohlídce zjistila, že vězni dostali po šesté hodině teprve oběd a den před jejich návštěvou měli kvůli posunutému obědu večeři až po 22 hodině, když by dle pravidel měl být čas na spánek¹⁰². Ve vězení je dle popisu situace s jídlem o něco lepší. Vězni mají přístup k vězeňskému obchodu, kde si mohou koupit jídlo, anebo mají možnost dostávat potraviny od rodiny. Dostupnost potravin je ale omezená jak v obchodě, tak v zásilce od rodiny. Aljochina ve svém díle říká, že si vězni na potravu víceméně nestěžovali. Popisuje vynalézavost vězenkyň, které si z dostupných zdrojů dokázaly připravit slavnostní jídla nebo dokonce vytvořit dort z nastřádaných surovin. Rozhodně se ale ve vězení nedá hovořit o vyvážené stravě s dostatečným příjmem živin.

4.6. Zdravotní péče

Je zjevné, že vzhledem k nelidským podmínkám, ve kterých žijí vězni, by měli mít přístup k odborné lékařské péči. Jako ve všech případech, ani zde tomu tak není. V knize *Riot days* je zmíněno, že Aljochina dost často navštěvuje ošetrovnu kvůli hladovce, kterou drží, ale nebylo to kvůli jejímu zdraví, nýbrž kvůli tomu, aby ji přesvědčili, že když přestane, bude mít nějaká privilegia.

V *Deníku vězeňkyně* a díle Merkačevy je o tomto problému řečeno mnohem více. V deníku vězeňkyně je velmi těžké se dostat k lékaři, je tam popsána situace, kdy se jedné z vězeňkyň neudělalo dobře a potřebovala okamžitou lékařskou pomoc. „Ženy začaly bouchat na dveře a volat o pomoc lékaře. „Líná strážkyně jim ale řekla, aby napsaly prohlášení. Aby byl do cely

---

¹⁰¹ ALJOCHINA, Maria. *Riot Days - Dva roky v ruském vězení*. V Trnové: Bourdon, 2018, s. 60. ISBN 978-80-906996-8-7.

¹⁰² МЕРКАЧЁВА, Ева. In: *Кому на Руси сидеть хорошо? Как устроены тюрьмы в современной России* [online]. 1-oe изд. Альпина Паблицер, 2023, кап. Девять генералов и один Медведь [cit. 2024-01-08]. ISBN 9785961490305. Dostupné z: <https://turl.cz/N1L6g>

пřivolán lékař, musely ženy uplatit dozorkyni krabičkou cigaret. Zde je vykreslena situace, kdy žena uvnitř cely trpí na silné bolesti břicha a snaží se dostat lékařskou pomoc – za úplatek. Lékař sice přišel, ale nevešel do cely, prohlásil „Co chcete? Přikryjte ji mokrým hadříkem“¹⁰³ Ženy prosili aspoň o tabletu aspirinu, kterým se za mřížemi léčí vše. Zde je vidět, že v akutní situaci sice člověk může mít lékaře, ale za úplatek a s nulovou pomocí. Merkačeva se setkává se ženami, které trpí epilepsií a stěžují si na dusné prostředí, ve kterém by vůbec neměly být, ale lékaře to nezajímá.

Dalším problémem jsou léky „A léky? Dobře pro ty, kteří mají příbuzné, ale co ostatní? V léčebně prakticky nic není.“¹⁰⁴ Zde je popsán nedostatek léku a Merkačeva se dala do rozhovoru i se samotným lékařem, kterému byla vděčná za to, že ji provázal celou cestu a poskytoval vysvětlení ke každému pacientovi. Lékař věděl, že nemocnice nejsou dostatečně vybaveny a odůvodnil to tím, že není dostatek financí. Tyto informace z obou příběhů potvrzují, že podmínky ve vězení jsou naprosto neadekvátní pro život.

---

¹⁰³ Исповедь о женской тюрьме. In: *Арестантка: личный дневник арестантки* [online]. 2018 глава 14 [cit. 2024-04-24]. Dostupné z: <https://1url.cz/r1L6S>

¹⁰⁴ МЕРКАЧЁВА, Ева. In: *Кому на Руси сидеть хорошо? Как устроены тюрьмы в современной России* [online]. 1-ое изд. Альпина Паблицер, 2023, кап. Падаем в обморок, разбиваем головы [cit. 2024-01-08]. ISBN 9785961490305. Dostupné z: <https://1url.cz/N1L6g>

5. SPECIFIKA ŽENSKÉHO VĚZENÍ

5.1. Využití volného času a péče

I přes obtížné podmínky ve věznicích ženy nepřestávají být ženami. K zachování co nejlepšího psychického a fyzického zdraví je nejlepší, pokud mohou vězenkyně v rámci možností pokračovat v činnostech a aktivitách, kterým se věnovaly na svobodě a zachovat si tak zdání „normálního lidského života“ a neztratit sebeúctu. Mnohé z žen se naopak začínají věnovat úplně novým aktivitám, na které mimo vězení neměly čas. Pro zachování si dobrého duševního a fyzického stavu je důležitá péče o tělo, zdraví i rozvíjení kognitivních funkcí.

K vzájemné podpoře a udržování se fyzicky i psychicky slouží například salón který je popsán v díle Aljochiny¹⁰⁵. Vězeňkyně si zde mohou nechat udělat manikúru, manikérku dělá jedna z vězeňkyň. Podmínky jsou přitom úplně prosté. Jedná se o malou místnost, kde je stůl a police s laky na nehty, barevná škála je omezená. Ale i tak to stačí na to, aby se vězeňkyně opět cítily žensky.

Téma ženství je zmíněno i v *Deníku vězeňkyně*. Uvězněné ženy si stojí za tím, že žena by měla zůstat ženou za všech okolností. Měla by být okouzující, něžná, plná lásky, péče, a přesto zachovávat svou sílu. I v tvrdých podmínkách vězení mnoho žen pečuje o svůj vzhled. Pro ty, které měly na svobodě málo času na péči o sebe, se tak otevírají nové možnosti. Dokonce i ty, které dříve neměly zkušenosti s kosmetikou, se často díky pomocí svých spoluvězeňkyň vše naučí. Důležitá v tom všem není jen kosmetika a péče o tělo samotná. Velký vliv má na psychický stav žen společná aktivita, které se mohou věnovat a podporovat se. Posiluje se tak kolektivní duch a spolupráce mezi ženami.

V narativech je popsáno, že ženy mají k dispozici jen základní předměty (jako jsou nitě, zubní kartáčky nebo zubní pastu), a i přes to si dokážou si najít způsoby, jak o sebe pečovat. V *Deníku vězeňkyně* je popsáno, že například mnohé ženy ve vězení si bezbolestně upravují obočí pomocí zubní niti. Další významný bod pro ženy je péče o pleť. Vězeňkyně mohou využívat různé přírodní ingredience, jako jsou ovesné vločky, káva nebo zelený čaj, k vytvoření domácích pleťových masek nebo peelingů. Například aplikace čajových sáčků na oči může pomoci snížit otoky a zlepšit vzhled kůže kolem očí a pomocí kávy si vytvářejí peeling na celulitidu. I když nemají k dispozici luxusní kosmetiku, dokážou si vytvořit náhražky, které plní účel podobně.¹⁰⁶

---

¹⁰⁵ ALJOCHINA, Maria. Riot Days - Dva roky v ruském vězení. V Trnové: Bourdon, 2018, s. 93. ISBN 978-80-906996-8-7.

¹⁰⁶ Тюремный салон красоты: лайфхаки. In: *Арестантка: личный дневник арестантки* [online]. 2018 [cit. 2024-03-24]. Dostupné z: <https://1url.cz/W1L65>

Další činnost, kterou ženy běžně dělají na svobodě a která je spojována s úlohou ženy, je vaření a pečení. V *Deníku vězeňkyně* je dokonce popsáno i několik receptů na jednoduché pokrmy, které si vězeňkyně dokázaly připravit na obyčejném vařiči. Vynalézavost vězenkyň je přitom obdivuhodná. V díle je zmíněn recept na soljanku, která je považována za slavnostní jídlo vězňů. Také zde můžeme najít recept na sledě pod šubou, smažené brambory anebo dokonce dort. V díle je v několika krocích popsáno, jak docílily výsledku:¹⁰⁷ Základem dezertu byla připravená krémová směs, kterou vytvořily za pomoci sádla a kondenzovaného mléka. Celý dort byl sestaven z piškotů namočených v mléce, které byly spojeny krémem. Tento recept si vězeňkyně sami vytvořily, aby i během všedních šedých dní mohly zakoušet slavnostní chvíle a cítit se co nejvíce lidsky. Společné vaření a pečení navíc posiluje vztahy mezi vězeňkyněmi a je to způsobem, jak překonávat překážky a obtíže a navíc nacházet radost v jednoduchých věcech.

5.2. Materství

Důležitou oblastí, která se dotýká velkého počtu uvězněných žen, je téma materství. Pro ženy je často velmi psychicky náročné prožívat odloučenost od svých dětí a zároveň žít v bezmoci, sebeobviňování a pocitu selhání v roli matky. Dlouhá doba oddělenosti od dětí a nemožnost prožívat každodenní radosti i starosti se svými potomky ženy vede k neustálému přemýšlení a životu v obavách o bezpečnost a prospěch dětí. Matky ve vězení často trpí úzkostí a strachem o své potomky, zejména pokud nemají jistotu, že se o ně někdo dobře postará. Například Merkačeva popisuje příběh jedné z matek za mřížemi: „Inna je zděšena celkovou situací, myslí jen na svého ročního syna. Její spoluvězeňkyně ji ve všem podporují, jsou v šoku, že by matka mohla být oddělena od svého dítěte.“¹⁰⁸ V *Deníku vězeňkyně* je jedna žena vděčná i za obyčejný hovor po telefonu. „Po dlouhých a bolestivě čekajících pípnutích jsem zaslechla vyděšený hlas mého syna a z očí mi opět tekly slzy. Tento moment byl cenný po nás oba.“¹⁰⁹ V obou případech můžeme vidět silně prožívané mateřské city a bezmoc z odloučení.

V případě, že žena porodí dítě za mřížemi, mělo by jí být umožněno zůstat po nějaký čas

---

¹⁰⁷ Тюремный торт. In: *Арестантка: личный дневник арестантки* [online]. 2018 [cit. 2024-03-24]. Dostupné z: <https://1url.cz/e1L6b>

¹⁰⁸ МЕРКАЧЁВА, Ева. In: *Кому на Руси сидеть хорошо? Как устроены тюрьмы в современной России* [online]. 1-ое изд. Альпина Паблишер, 2023, кап. Как сидят журналистки и блоггерши [cit. 2024-01-08]. ISBN 9785961490305. Dostupné z: <https://1url.cz/N1L6g>

¹⁰⁹ Первый день в тюрьме. In: *Арестантка: личный дневник арестантки* [online]. 2018 [cit. 2024-03-24]. Dostupné z: <https://1url.cz/H1L69>

s novorozencem Poté musí do práce, jinak ztratí možnost bydlet s dítětem. Tento způsob negativní motivace ženy většinou přiměje k práci, aby kontakt s dítětem netratile úplně. Dokazuje to svědectví ženy v rozhovoru s Merkačovou, která se táže: „Je pravda, že mateřská dovolená trvá pouze tři měsíce?“¹¹⁰ Slova vězenkyň to dokládají. Zaměstnanci vězení trvají na tom, že mateřská dovolená trvá pouze tři měsíce. Pokud žena odmítne, ztratí možnost bydlet s dítětem. Aljochina se o tématu mateřství zmiňuje jen okrajově. Přiznává, že má doma syna, kterému slíbila, že se brzo vrátí. Poté ale o rodinných záležitostech nemluví. Zaměřuje se na vlastní boj proti ruskému vězeňskému systému a lidská práva, osobní život nechává před čtenářem skrytý.

5.3. Sociální aspekt – komunikace mezi vězenkyněmi

V dostupných materiálech se dost často opakuje, že ženské věznice se liší od mužských tím, že nemají žádnou hierarchii. Při analýze děl jsem zjistila, že v ženských věznicích se hierarchie vyskytuje a často je v čele ta vězenkyně, která je v dané cele nejdéle. Tak je tomu například u deníku vězenkyně, ze začátku sice popisuje situaci jako „Snaží se mezi sebou komunikovat, když přijde někdo nový do vězení. Nemají žádnou hierarchii, nikdo není výš nad někým, snaží si pomáhat.“¹¹¹ Tak to opravdu ze začátku vnímala, jelikož byla zmatená a ostatní ji musely pomoci. Po pár měsících se situace obrátila a začalo se ukazovat, že velí ten, kdo je v cele nejdéle. Nebylo to tak markantní jako v mužských věznicích, ale přece jen se hierarchie vyskytuje.

Aljochina popisuje ještě jiné dělení. Ve vazbě se setkala s rozdělením na politické a nepolitické vězně. Sama se to rozhodla neřešit. Ze začátku se jí ostatní pro její „samolepku“ politického vězně bály. Když ale začala prosazovat požadavky u ochránců lidských práv, ostatní si k ní začali budovat důvěru. Brzy jí říkaly vše o tom, co se s nimi děje, aby za ně bojovala, jelikož měly pocit, že slova Aljochiny mají větší účinnost a sílu.“¹¹² Na příkladech vidíme, že komunikace mezi vězenkyněmi je ve věznici klíčová. Faktem je, že spory se v ženských věznicích neřeší násilím, ale hlavně verbálně. Často ale u žen můžeme vidět snahu vzájemně si pomoci a nedělat problémy těžší, než jsou. Vzájemná podpora i v obyčejných

---

¹¹⁰ МЕРКАЧЁВА, Ева. In: *Кому на Руси сидеть хорошо? Как устроены тюрьмы в современной России* [online]. 1-ое изд. Альпина Паблицер, 2023, кап. ИК № 2. Наказание по-женски [cit. 2024-01-08]. ISBN 9785961490305. Dostupné z: <https://1url.cz/N1L6g>

¹¹¹ Первый день в тюрьме. In: *Арестантка: личный дневник арестантки* [online]. 2018 [cit. 2024-03-24]. Dostupné z: <https://1url.cz/H1L69>

¹¹² ALJOCHINA, Maria. *Riot Days - Dva roky v ruském vězení*. V Trnové: Bourdon, 2018, s. 111. ISBN 978-80-906996-8-7.

věcech je přitom to, co vězenkyně drží při životě. „To je ono, přestaň ronit slzy a pojďme na oběd. Čekaly jsme na tebe dvě hodiny.“

Jelikož spolu ženy trávily prakticky všechnen čas, tak i svátky. V *Deníku vězeňkyně* je popsána oslava Nového roku. Jak je zmíněno v kapitole *Ženskost*, vězeňkyně si dokázaly připravit slavnostní pokrmy. Kromě toho se pokusily navodit si slavnostní atmosféru tím, že si uklidili a udělali v cele výzdobu z dostupných věcí. Ženy na chvíli zapomněly i na to, že jsou uvězněné. Zpívaly, tancovaly, radovaly se, jako by byly na svobodě, avšak jejich oslavu jim přerušily dozorkyně. I přes narušení je vidět, že se vězeňkyně snaží udělat si pobyt hezčím a pestřejším.

Mezi sociální aspekt lze zařadit i uspokojení fyziologických potřeb a s tím je spojena i láska a sex. Toto téma se nejvíce prolíná dílem *Deník vězeňkyně*. V díle *Riot days* o lásce za mřížemi zmínka není, je tam pouze popsáno, že některé vězeňkyně k sobě mají velmi blízký vztah, ale víc uvedeno není. V *Deníku vězeňkyně* jsou popsány způsoby sexu za mřížemi. Jako první je sex s vězeňskou ostrahou. Ve většině případů by v ženských věznicích měly být ženské dozorkyně, ale ne vždy tomu tak je. Například v deníku je popsána situace, jak byla autorce nabídnuta sprcha ve sprše pro dozorce. I přes slib, že ji nic neudělá se na ni nakonec vrhnul. Poté jsou v *deníku* dost často zmiňovány lesbičky, ale nikdy nejsou popsány detaily. Na základě přečtených děl nelze usoudit, jestli mezi nimi probíhal pohlavní styk. Láska není v příbežích popsána přímo, ale tím, že spolu ženy tráví mnoho času, mají k sobě velmi blízko a vznikají mezi nimi city.

ZÁVĚR

Na základě analýzy přečtených děl a zohlednění osobních zkušeností vězňů lze konstatovat, že existuje výrazný rozpor mezi realitou života ve vězení a platnou legislativou. Tato diskrepance naznačuje nutnost hluboké a zásadní reformy v oblasti vězeňství. Prostřednictvím prostudování relevantních dokumentů jsme identifikovali širokou škálu problémů, se kterými se setkávají ženy ve věznicích Ruska.

Lze vyzdvihnout problémy, jako jsou nedostatečné životní podmínky, nedostatek přístupu k lékařské péči nebo nedostatečná psychologická podpora pro ženy ve vězení. Ale také vzniká několik otázek, jako je nespravedlivé soudní jednání, zneužívání vězeňského systému k politickým účelům a porušování lidských práv.

V práci jsme se zabývali analýzou dokumentů mapujících prostředí ruských věznic z pohledu žen, které vězení zažily. Na základě analyzovaných děl popisujících autentickou zkušenost vězňů je zjevné, že v legislativním ukotvení a v realitě ruského vězeňského systému panují velké neshody a že podmínky jsou alarmující. Prostřednictvím analýzy jsme identifikovali škálu problémů, s nimiž ruské vězeňkyně potýkají. Nezanedbatelným faktem je masivní nárůst zatčených ve věznicích, kteří jsou vězněni z politických důvodů. Vězni jsou často obětmi – čekají ve vazbě velmi dlouhou dobu na soudní řízení, aniž by jim byly poskytnuty informace o tom, jak dlouho ještě budou čekat na výsledný rozsudek. V práci jsme se věnovali také vlivu věznění na psychické zdraví vězňů i dodržování lidských práv a zachování lidské důstojnosti. Situaci ruského vězeňského systému jsme se snažili popsat komplexně, zároveň ale brát v potaz zkušenosti jednotlivců. Přestože se situace ve vězeňství v Rusku v posledních desetiletích historie proměnila a zlepšila ve prospěch vězňů, stále je zde velký prostor pro reformu.

Získání materiálů, které nabízejí autentický pohled na život ve vězení, bylo velmi obtížné. Jedná se o velmi vážné téma, o kterém se nemluví do hloubky. Pro lepší náhled na problematiku je třeba mít přístup k osobním zkušenostem vězňů.

Vězeňství je téměř tabuizované téma, které společnost obvykle řeší povrchně a bez hlubšího pochopení. To vede k neúplnému pochopení situace, a často i k nesprávným závěrům a předsudkům vůči těm, kdo se ocitnou ve vězeňském prostředí. Při zkoumání obtížných podmínek za mřížemi se velmi často zapomíná na lidskou stránku a na to, že člověk ve vězení usiluje alespoň o nějaký komfort a zachování každodenního života. Je důležité si uvědomit, že vězni jsou lidé jako my, i když se jejich život zdá být odlišný, jsou v mnoha ohledech srovnatelní s námi, například se snaží začlenit do vězeňského života aktivity jako je například

pečení, vaření, či péče o sebe samotného, a to je velmi důležitý aspekt. Musíme dávat pozor na dehumanizaci vězňů, ať spáchal jakýkoliv čin, stále zůstává člověkem. Ego – dokumenty pomáhají nahlédnout nejen na stinné stránky ale i na lidskost, která se ve vězení nevytrácí.

РЕЗЮМЕ

Для своей бакалаврской работы я выбрала тему «Российская тюрьма глазами женщины». Россия известна как страна с одной из самых продуманных и строгих тюремных систем. Однако менее известна история российской тюремной системы, которая уходит корнями в далекое прошлое. В настоящее время существует не так много материалов, рассказывающих о том, что скрывается за российскими решетками. Поэтому в своей бакалаврской работе я решила глубже изучить эту тему и попытаться показать эти проблемы на нарративных примерах.

Я сосредоточусь на опыте женщин в тюрьмах и их взгляде на российскую тюремную систему. Я хочу понять их личные истории, трудности, с которыми они сталкиваются, и условия, в которых они живут. Через их рассказы и анализ их опыта я попытаюсь выявить скрытые проблемы и недостатки российской тюремной системы. Я также рассмотрю историческое развитие российской пенитенциарной системы и ее современное состояние. Я хочу понять, как менялась тюремная система с течением времени и каковы современные тенденции и проблемы. Моя цель - способствовать лучшему пониманию российской пенитенциарной системы и ее влияния на жизнь заключенных, особенно женщин, а также внести вклад в дискуссию о необходимости реформирования этой системы.

Задача моей работы состоит в том, чтобы, используя доступные источники, составить и передать как можно более точное комплексное представление о российской пенитенциарной системе, особенно в отношении женщин, находящихся в заключении. Я сосредоточусь на трудностях и экстремальных условиях, которые противоречат гуманности и правам человека. Для этого я буду использовать конкретные примеры, такие как книга «Riot Days – Два года в тюрьме» Марии Алехиной, осужденной за антиправительственную деятельность. Я также остановлюсь на книге «Дневник арестантки», в которой описывается жизнь и переживания женщины в российской тюрьме, и книге «Кому на Руси сидеть хорошо? Как устроены тюрьмы в современной России» Евы Меркачевой, в которой исследуется тюремная система и проблемы прав человека в России.

В первой части своей работы я остановлюсь на источниках из прошлого и структуре тюремной системы в древние времена. История российской тюремной системы берет свое начало в 11-12 веках, когда была написана так называемая Русская Правда. Этот закон устанавливал наказания в соответствии с установленными порядками

и обычаями того времени. В 1497 году Иваном III. был издан Судебник, представлявший собой сборник законов, содержащий 68 статей, которые устанавливали единый судебный и административный порядок на всей территории государства. Впоследствии, в 1550 году, Иван IV издал новую, расширенную версию кодекса, которая еще больше усовершенствовала законодательство и навела в нем порядок.

Еще одним важным документом в истории российской тюремной системы стало Соборное уложение законов 1649 года, изданное царем Алексеем Михайловичем. Этот более полный кодекс был посвящен в основном уголовному праву и оказал большое влияние на правовую систему того времени. На протяжении всей истории человечества монастыри также играли важную роль, поскольку они часто служили средством удаления неудобных членов общества. Это видно, например, на примере правительницы Софьи Алексеевны, которая была низложена после попытки захвата власти и осуждена на жизнь в монастыре в качестве монахини по имени Сусанна. Другой пример - ситуация со Скопиной-Шуйской, женой князя Андрея Шуйского во времена правления Ивана IV. Грозного, которая была отправлена в монастырь после того, как ее мужа обвинили в измене. В период царского абсолютизма система уголовного права в России была систематизирована царем Петром I с изданием в 1715 году Воинского артикула, который содержал 115 уголовно-правовых норм. Этот документ устанавливал конкретные виды наказаний и порядок их исполнения. Во время правления царицы Екатерины II Великой были проведены реформы, в том числе и в тюремной системе. При царе Александре I было учреждено тюремное управление, а в 1879 году создано Главное тюремное управление.

В 1917 году, во время революции и прихода к власти Временного правительства, в тюремной системе России произошли значительные изменения. Была внедрена новая концепция исполнения наказаний, которая делала упор на перевоспитание личности. Для ресоциализации и воспитания заключенных были созданы трудовые лагеря.

Советский режим при Сталине создал обширную сеть трудовых лагерей, известных как ГУЛАГ. Женщины были помещены в эти лагеря и работали в тех же условиях, что и мужчины. Они были лишены имени, национальности и гражданских прав.

После смерти Сталина в тюремную систему были внесены некоторые изменения, но трудовые лагеря не были полностью упразднены. Даже при Хрущеве людей по-прежнему отправляли в ГУЛАГ. Михаил Горбачев инициировал ряд реформ, в том числе отмену трудовых лагерей. После распада Советского Союза были проведены реформы в

российской пенитенциарной системе. Условия содержания в тюрьмах улучшились, а права человека стали соблюдаться в большей степени. Однако и сегодня раздаются голоса, призывающие к дальнейшим изменениям.

Следующая часть бакалаврской работы посвящена российской пенитенциарной системе в цифрах. Среди последних статистики, известно, что в России отбывают наказание заключенные. Наказание отбывают около 433 006 человек, а на 1.11.2022 года в местах лишения свободы находилось 6,5% женщин от общего числа населения.

Далее в диссертации описывается организация и институты российской пенитенциарной системы. Основное внимание я уделяю различным типам учреждений и колоний, входящих в эту систему. К ним относятся, например, камеры предварительного заключения, изоляторы временного содержания, женские тюрьмы, колонии строгого режима, колонии особого режима, лечебно-исправительные учреждения, колонии-поселения и колонии общего режима. Еще одним направлением моего исследования являются учреждения, предназначенные только для женщин, такие как учреждения для матерей с детьми. Эти учреждения предназначены либо для беременных матерей, либо для матерей, у которых уже есть дети. Важно отметить, что материнство в тюрьме отличается от материнства на свободе, и это можно продемонстрировать на примере того, что за решеткой декретный отпуск длится не 3 года, как на свободе.

И последнее, но не менее важное: я провела анализ трех выбранных нарративов. Каждый из этих нарративов написан с разных точек зрения, но имеет ряд общих тем. В этих рассказах переплетаются такие темы, как гигиена, питание, медицинская помощь, материнство, женский опыт, транспортировка в суд и издевательства, как физические, так и психологические. Эти темы позволяют глубже понять реальную ситуацию в российских тюрьмах. Истории из этих рассказов часто описывают тяжелые ситуации, которые во многих случаях абсурдны, но с которыми приходится справляться женщинам-заключенным. В законодательстве обычно прописаны определенные правила и стандарты, но реальная ситуация в пенитенциарной системе часто отличается от них. В заключение следует отметить, что различия между законодательной базой и реальной ситуацией в российской пенитенциарной системе очевидны и вызывают тревогу. Проанализированный опыт заключенных показывает широкий спектр проблем, с которыми сталкиваются женщины-заключенные, и массовый рост политически мотивированных арестов. Это приводит к длительному ожиданию в заключении и неопределенности в отношении судебного процесса, что подрывает уважение к правам

человека и достоинству заключенных. Несмотря на некоторое историческое улучшение ситуации в пользу заключенных, реформа российской пенитенциарной системы еще требует значительных усилий. Необходимо искать эффективные пути решения выявленных проблем и обеспечить уважение прав человека и достоинства каждого заключенного в пенитенциарной системе.

Název: Ruské vězení očima ženy

Autor: Marie Uličná

Katedra: Katedra slavistik

Vedoucí práce: Mgr. Olga Čadajeva, Ph.D.

Počet použitých zdrojů: 46

Přílohy: 2

Klíčová slova: Struktura vězeňského systému, současnost ruských věznic, lidská práva, Maria Aljochina, Eva Merkačeva

Abstrakt: V této práci se zaměřuji na detailní analýzu ruského vězeňského systému s důrazem na situaci vězněných žen. Vycházím z dlouhé historie ruského vězeňství, která sahá až do středověku, a sleduje jeho vývoj a změny až do současnosti. Pozornost je věnována i fenoménu gulagů v 20. století. Cílem práce je přesně zachytit a předat komplexní pohled na ruský vězeňský systém se zaměřením na vězněné ženy dle dostupných zdrojů. Konkrétně se snaží prozkoumat obtíže a extrémní podmínky, které jsou v rozporu s lidskostí a lidskými právy, a to prostřednictvím analýzy narativů s tématem vězeňství, jako je *Riot Days* od Marii Aljochiny, *Deník vězeňkyně* anebo *Kdo šťastně sedí na Rusi – jaká je realita ruských věznic?* Práce se dále snaží identifikovat a zdůraznit možná opatření či reformy, které by mohly přispět ke zlepšení životních podmínek vězňů, zejména vězněných žen, a k posílení dodržování lidských práv v rámci ruského vězeňského systému.

Title: Russian prison through the eyes of a woman

Author: Marie Uličná

Department: The Department of Slavic Studies

Supervisor: Mgr. Olga Čadajeva, Ph.D.

Number of used sources: 46

Number of attachments: 2

Keywords: The structure of the Russian prison system, the current state of Russian prisons, human rights, Maria Aljochina, Eva Merkačeva

Abstract: In this thesis, I focus on a detailed analysis of the Russian prison system with an emphasis on the situation of incarcerated women. Drawing from the extensive history of Russian imprisonment, which dates back to the Middle Ages, I trace its development and changes up to the present day. Attention is also given to the phenomenon of the Gulag system in the 20th century. The aim of the thesis is to accurately capture and convey a comprehensive view of the Russian prison system, focusing on incarcerated women, based on available sources. Specifically, I seek to explore the challenges and extreme conditions that contradict humanity and human rights through the analysis of narratives on imprisonment, such as *Riot Days* by Maria Aljochina, *Female Prisoner*, and *Who sits happily on Russia – what is the reality of Russian prisons?* Furthermore, the thesis endeavors to identify and emphasize possible measures or reforms that could contribute to improving the living conditions of prisoners, especially incarcerated women, and to strengthening the observance of human rights within the Russian prison system.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

KNIHY

ALJOCHINA, Maria. *Riot Days - Dva roky v ruském vězení*. V Trnové: Bourdon, 2018. ISBN 978-80-906996-8-7.

APPLEBAUM, Anne. Gulag: historie. In: *Gulag: historie*. 1. Beta-Dobrovský, Ševčík (Plzeň), 2004, s. ISBN 80-7291-116-3.

BUTLER, Rupert. Nástroje stalinského teroru: ČEKA, OGPU, NKVD, KGB. In: *Nástroje stalinského teroru: ČEKA, OGPU, NKVD, KGB*. 1. Svojtka & Co, 2010, ISBN 978-80-7352-602-3.

MILAN, ŠVANKMAJER. In: *Dějiny Ruska*. 3. dopl. vyd. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 1999. ISBN 80-7106-183-2.

PICKOVÁ, Dana. Velké Ruské dějiny. I, Od Rusi k moskevskému carství. Praha: Nakladatelství Epocha, 2023. ISBN 978-80-278-0060-5.

МЕРКАЧЁВА, Ева. *Кому на Руси сидеть хорошо? Как устроены тюрьмы в современной России* [online]. 1-е изд. Альпина Паблишер, 2021 [cit. 2024-04-25]. ISBN 9785961490305. Dostupné z: <https://1url.cz/b1LAa>

ОМЕЛЬЧЕНКО, Елена. *До и после тюрьмы. Женские истории*. 1-е изд. Алетейя, 2012. ISBN 978-5-91419-743-5.

РОМАНОВА, Ольга. *Русь сидящая*. 1-е изд. CORPUS, 2018. ISBN 978-5-17-106865-3.

СУХИНИНА, Наталия. *Какого цвета Боль?* 1-е изд. Троицкий Собор, г. Яхрома, 2009. ISBN 5-9900622-6-9.

ONLINE ZDROJE:

«За 5 лет превращаются в старушек»: как выжить в переполненных камерах женских СИЗО [online]. 2021, 2021 [cit. 2024-04-24]. Dostupné z: <https://1url.cz/d1L6T>

Alena Machoninová: Květinou proti režimu. *Měsíčník Host* [online]. 2024, 2024(4), 19 [cit. 2024-04-24]. Dostupné z: <https://1url.cz/Y1L6l>

MACH, Vladimír. Disident. In: *Totalita.cz* [online]. ©1999 - 2024 [cit. 2024-02-06]. Dostupné z: <https://1url.cz/71L6w>

World Prison Brief data. In: *World Prison Brief data* [online]. 2023 [cit. 2024-01-03]. Dostupné z: <https://1url.cz/z1L6R>

Актуальные задачи преобразования уголовно-исполнительной системы на современном этапе. In: *Allbest.ru* [online]. 2013 [cit. 2024-03-16]. Dostupné z: <https://1url.cz/h1Lnm>

Артикул воинский 1715 г. In: *Музей истории российских реформ имени П. А. Столыпина* [online]. 2013 [cit. 2024-03-08]. Dostupné z: <https://1url.cz/X1LnP>

ВЛАДИМИРОВА, Л.С. История пенитенциарной системы России. In: *Библиофонд электронная библиотека студента* [online]. 2012 [cit. 2024-04-27]. Dostupné z: <https://1url.cz/t1Lnj>

Главное тюремное управление при Министерстве юстиции. 1879–1917. In: *Путеводители по российским архивам* [online]. ©2024-01-13]. Dostupné z: <https://1url.cz/C1Lnx>

Декларация прав и свобод человека. In: *КонсультантПлюс* [online]. ©1997-2024 [cit. 2024-05-05]. Dostupné z: <https://1url.cz/U1L6H>

Исповедь о женской тюрьме. In: *Арестантка: личный дневник арестантки* [online]. 2018 [cit. 2024-02-24]. Dostupné z: <https://1url.cz/r1L6S>

История «аквариума». В Госдуму внесен законопроект о запрете клеток и стеклянных боксов в зале суда Анна Козкина 14 ноября 2018, 18:13 Тексты. In: *Медиазона* [online]. ©2024 [cit. 2024-01-14]. Dostupné z: <https://1url.cz/a1L6v>

История ГУЛАГа. In: *GULAG ONLINE* [online]. ©2013—2024 [cit. 2024-04-24]. Dostupné z: <https://1url.cz/S1Lnh>

История лагеря «АЛЖИР». In: *Museum-alzhir* [online]. 2021 [cit. 2024-01-05]. Dostupné z: <https://1url.cz/w1L6Q>

История создания. In: *Федеральная служба безопасности Российской Федерации* [online]. ©1994-2024 [cit. 2024-02-12]. Dostupné z: <https://1url.cz/G1L6l>

КЕРЗУМ, А. П. Попечительное о тюрьмах общество. In: *Большая российская энциклопедия 2004–2017* [online]. ©2004–2017 [cit. 2024-01-12]. Dostupné z: <https://1url.cz/P1Lnc>

Мама за решеткой [online]. 2014 [cit. 2024-04-24]. Dostupné z: <https://1url.cz/L1L6h>

Методы пыток в тюрьме. In: *Арестантка: личный дневник арестантки* [online]. 2018 [cit. 2024-04-24]. Dostupné z: <https://1url.cz/91L6I>

Министерство Юстиции РСФСР (МИНЮСТ РСФСР). 1917–1963. In: *Путеводители по российским архивам* [online]. ©2004–2023 [cit. 2024-04-24]. Dostupné z: <https://1url.cz/m1Lny>

Начало формирования сети исправительно- трудовых лагерей ОГПУ СССР. In: *Президентская библиотека* [online]. ©2024 [cit. 2024-02-01]. Dostupné z: <https://1url.cz/F1Ln7>

Об авторе. In: *Арестантка: личный дневник арестантки* [online]. c2018-2024 [cit. 2024-02-24]. Dostupné z: <https://1url.cz/f1L6U>

ОСИПОВ, Светлана. Женщина в тюрьме. Часть первая. СИЗО. In: *Рус сидящая* [online]. ©2008-2024 [cit. 2024-04-24]. Dostupné z: <https://1url.cz/U1L6V>

Первый день в тюрьме. In: *Арестантка: личный дневник арестантки* [online]. 2018 [cit. 2024-03-24]. Dostupné z: <https://1url.cz/H1L69>

Родилась царевна Софья Алексеевна Романова. In: *Президентская библиотека* [online]. ©2024 [cit. 2024-01-05]. Dostupné z: <https://1url.cz/H1Ln5>

РУМЯНЦЕВ, Вячеслав. Судебник 1550 года. In: *Хронос* [online]. 2000 [cit. 2024-01-08]. Dostupné z: <https://1url.cz/u1Lnv>

Русская правда. XI-XIII века. In: *Музей истории российских реформ имени П. А. Столыпина* [online]. 2013 [cit. 2024-04-24]. Dostupné z: <https://1url.cz/e1Ln4>

САРКИСОВ, Валерий. СИЗО. In: *Адвокат сариксов* [online]. ©2024 [cit. 2024-02-13]. Dostupné z: <https://1url.cz/i1LAD>

Соборное Уложение 1649 г. In: *Музей истории российских реформ имени П. А. Столыпина* [online]. 2013 [cit. 2024-02-19]. Dostupné z: <https://1url.cz/t1LnX>

Статья 33. Раздельное размещение в камерах. In: *Garant.ru* [online]. 2023 [cit. 2024-01-02]. Dostupné z: <https://1url.cz/k1L63>

Статья 9. Изоляторы временного содержания подозреваемых и обвиняемых органов внутренних дел и пограничных органов федеральной службы безопасности. In: *КонсультантПлюс* [online]. ©1997-2024 [cit. 2024-02-11]. Dostupné z: <https://1url.cz/c1L6a>

Судебник 1497 года. In: [Http://museumreforms.ru/node/13625](http://museumreforms.ru/node/13625) [online]. 2013 [cit. 2024-04-24]. Dostupné z: <https://1url.cz/o1LnD>

Тюремный салон красоты: лайфхаки. In: *Арестантка: личный дневник арестантки* [online]. 2018 [cit. 2024-03-24]. Dostupné z: <https://1url.cz/W1L65>

Тюремный торт. In: *Арестантка: личный дневник арестантки* [online]. 2018 [cit. 2024-03-24]. Dostupné z: <https://1url.cz/e1L6b>

УИК РФ Статья 100. Особенности материально-бытового обеспечения осужденных беременных женщин, осужденных кормящих матерей и осужденных женщин, имеющих детей. In: *КонсультантПлюс* [online]. 2023 [cit. 2024-01-22]. Dostupné z: <https://1url.cz/R1L6D>

УИК РФ Статья 74. Виды исправительных учреждений. In: *КонсультантПлюс* [online]. 2023 [cit. 2024-04-24]. Dostupné z: <https://1url.cz/B1L6j>

УК РФ Статья 318. Применение насилия в отношении представителя власти. In: *КонсультантПлюс* [online]. 2024 [cit. 2024-04-24]. Dostupné z: <https://1url.cz/i1L6Z>

Уложение о наказаниях уголовных и исправительных 1845 г. In: *Музей истории российских реформ имени П. А. Столыпина* [online]. 2013 [cit. 2024-02-23]. Dostupné z: <https://1url.cz/W1Ln6>

Федеральная служба исполнения наказаний [online]. c2013-2024 [cit. 2024-04-24]. Dostupné z: <https://1url.cz/A1L6F>

PŘÍLOHY

Příloha č.1 Stručný glosář

Автозак	Vůz, ve kterém jsou přepravováni vězni
Аквариум	Cela při soudním jednání
Актировка	Osvobození od výkonu tresti
Арестантка	Zatčená žena
Бабки	Peníze
Баланда	Vězeňská strava
Баланда	Dozorce
Баландёр	Člověk, který roznáší vězeňskou stravu
Бандюк	Vězeň, který nemá postel a musí spát na zemi
Бронь	Dveře ve věznici
Глазок брони/ болчок	Kukátko ve dveřích
ГУФСИН	Hlavní správa výkonu trestu – Je to centrální správní orgán, který je odpovědný za organizaci a provádění výkonu trestu odnětí svobody v Rusku.
Дачка	Převoz potravin a hygienických potřeb pro vězně
Дорожник	Vězeň, který má zodpovědnost za udržování pořádku a disciplíny ve své části věznice.
Дубачка	Dozorkyně
Дубок	Stůl
Заключённая	Vězeňkyně
Запретка	Předměty, které jsou vězení zakázány.
Зашквар	Porušení pravidel
Зек	Vězeň
Зона	Vězeňský prostor
Кабура	Skrýš (např. ve stěně) na malé věci
Камера (хата)	Cela, kde jsou umístěny vězenkyně.
Камера (хата) малолеток	Cela, kde jsou umístěny vězenkyně, kterým je méně než 18 let.
Камера (хата) мамочек	Cela, kde jsou umístěny vězenkyně, kde jsou umístěny těhotné nebo kojící vězeňkyně s dětmi
Кича	Samotka
Комиссарек	Vězeňský chléb
Лепень	Horní část uniformy
Ноги	Způsob přepravy zakázaných předmětů
Решетка	Mříže
Решка	Mříž na okně
Сидеть	Být ve vězení
Стукач	Práskáč
Труба	Telefon
Фаныч	Hrnek
Шконка	Vězeňská postel
Шлемка	Miska na jídlo
Шмон	Obhlídka

Пříloha č.2.

Ke dni 23.4.2024 přestala fungovat stránka, na které byl napsán *Deník vězeňkyně* a ze které jsem čerpala. Ke dni tisku moji bakalářské práce (6.5.2024) stránka není dostupná. Přikládám fotografie ještě funkční stránky.

Хозяин тюрьмы – начальник тюрьмы, СИЗО.
Цинк по тюрьме — переключка между дорожниками камер.
Шерсть, шерстюга – заключённая, которая действует в хате по указанию тюремщиков.
Шконка – кровать в камере.
Шконка-пальма – верхняя шконка.
Шмон – обыски в тюремной камере.
Этап – передвижение арестантки из тюрьмы в зону или другое место.
Выражения:
А.У.Е. — расшифровывается как Арестантский Уклад Един, Арестантское Уркаганское Единство или Арестанты, Уркаганы Едины.
«Вечер в хату» — арестантское приветствие, полностью может звучать или писаться в малявах так: «Час в радость, чифир в сладость, ногам ходу, голове приходу, матушку удачу, сто тузов по сдаче, ходу воровскому, смерти мусорскому».
«С дорогами полный расход» – приехали проверяющие.
«Дороги в добром» – проверяющие уехали или хорошая обстановка по тюрьме и можно застраиваться дорогами.

58. Переломный момент в суде.
59. Арестантский котёнок и интриги.
60. Ад в некурящей камере.

4 Часть. Камера для женщин – убийц №179.
61. Живучая, как кошка.
62. Состав камеры №179.
63. Тюремный серпентарий.
64. Очень важный работник в тюрьме.
65. Молитва спасёт и от тюремных сплетен.
66. Последний день в камере с убийцами.

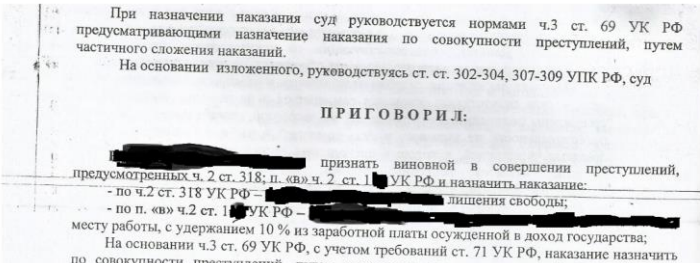
5 Часть. Одиночная камера
67. Одиночка. Первая неделя в одиночной камере.
68. Предупреждён — значит вооружён или, когда ломаешь тюремную интригу.
69. Показания эксперта и блатная дорога.
70. Сказка, которая полилась в

Об_авторе

О себе: напишу позже.

Написать Вы мне можете в комментариях под любой статьёй, сообщение видно только автору сайта.

Отрывок из моего приговора:

Сделать пожертвование

Средства пойдут на издание книг. Благодарю за поддержку!

Содержание:

Пролог.

1. Арестантское государство.
2. Арестантки на Централье или корпус Курятника.
3. Арестантка Крупская.
4. Интересные сериалы о женских тюрьмах.

1 Часть. Братская хата №190.
5. Моя первая ночь в тюрьме. Братская хата.